

BYGGNYTT: ASFALTGRYTAN HET IGEN – SKAPAR ORO PÅ TAKEN

BYGGNADS arbetaren

NUMMER 9
20 OKTOBER 2022
www.byggnadsarbetaren.se

REPORTAGE

CHEFENS FRU VAR SVARTSJK – DÅ FICK MARIA SLUTA

PORTRÄTT

**Efter katastrofen:
Från hård och rik till stark och snäll**

DIN LÖN

**LÖNELÄGET
REGION FÖR
REGION**

**LÄRLING,
DET HÄR
GÄLLER**
sid.44

SKA STATEN

TA ÖVER?

Så vill nya styret tvätta bort kopplingen mellan fack och skyddsombud.

Den i särklass största tidningen i byggbranschen

Milwaukee®

Nothing but **HEAVY DUTY.**™

M18 FUEL

M12 FUEL

Slagbormaskin
M12 FPD2

**SKANNA
OCH SE
HÖSTENS
NYHETER**

Nibblare
M12 FNB16

Betongvibrator
M18 FCVN24

Bandslip 75 mm
M18 FBTS75

38 PORTRÄTT

"JAG GER MIG ALDRIG"

Han var en vinnarskalle som jobbat sen tonåren, uppfunnit nya byggmaterial, drivit fabriker, hämtat in cashen. Men katastrofen ändrade Johan Strömbergs hårda attityd: "Om du är stark måste du vara snäll."

FOTO: MALIN ARNESSON

» Det är skam. Jag är jättebesviken över att folk inte har bättre förstånd. Det är historielöst, man kommer inte ihåg hur det har varit.

— Göran Månsson, rörmokare. 26

6 DIN LÖN TID ATT KASTA TVÅNGSTRÖJAN?

Kommer Byggnads fortsätta gå i industrins ledband eller vågar man köra sitt eget race? Cenneth Niklasson om den kommande avtalsrörelsen.

12 BYGGNYTT ASFALTGRYTA HET FRÅGA IGEN

Jobb med het asfaltgryta innebär en stor risk. Nu vittnar pappläggare om att användningen ökar igen och fasar för att skadas.

20 REPORTAGE SÅ VILL HÖGERN KAPA FACKET

Vad händer med skyddsombuden när regeringsmakten skiftar? Den nya majoriteten vill separera facket från ett av sina viktigaste uppdrag.

30 REPORTAGE BYGGFRUAR SOM SER SVART

Chefens fru var så svartsjuk att rörmokaren Maria tvingades sluta på sitt jobb. Och hon är inte ensam.

44 ARBETS RÄTT LÄRLINGAR – DET HÄR GÄLLER

Reglerna för lärlingar och provanställningar kan vara snåriga. Vi reder ut vad som gäller.

+ GALNA BYGGEN, NATURSTEN & RESETIPS

- 4 LEDAREN "Den goda tiden är förbi"
- 10 VERKTYGSLÅDAN Mer kraft i batteridrivet
- 28 LISTAN Sex otroliga byggen just nu
- 34 BESSERWISSERN Har du stenkoll på sten?
- 36 PÅ NYTT JOBB Lars blev headhuntad
- 47 TÄVLING Gissa kändisen – vinn dubbeltriss
- 48 EFTER JOBBET Så går weekendresan på räls
- 51 BILDKRYSS Alltid i Byggnadsarbetaren

REDAKTIONEN

Isabella Iverus
Chefredaktör och ansvarig utgivare
070-269 0788,
ii@byggnadsarbetaren.se

Tomasz Pozar
Redaktionschef
072-215 83 36,
tp@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
Reporter,
arbetsrätt
070-627 60 84,
kc@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
Reporter,
avtal och löner
070-607 56 92,
cn@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
Reporter,
arbetsmiljö
070-607 56 89,
mf@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
Reporter, försäkring
och pension
070-246 87 06,
nc@byggnadsarbetaren.se

Johan Fyrk
Reporter, brott
073-338 79 46,
jf@byggnadsarbetaren.se

Malin Ragnarsson
Layoutansvarig
073-024 78 73,
mr@byggnadsarbetaren.se

Ann-Sofi Löfgren
Layout
076-128 53 96,
asl@byggnadsarbetaren.se

Adress: Byggnadsarbetaren, Box 519, 101 30 Sthlm. E-post: redaktionen@byggnadsarbetaren.se Besöksadress: Hagagatan 2, Sthlm. Tryck: Stibo Complete. Korrektur: Michelle Bergman. Prenumeration: prenumeranter@byggnads.se Annons: Ace Stenquist, Stenquist försäljning 076-781 52 22, acke@sqfab.se Omslag: Anna Bredberg. TS-kontrollerad upplaga: 105 000 (2019). Adressändring för medlem i Byggnads: Kontakta förbundets regionkontor. Adressändring prenumeranter: Byggnadsarbetaren, 106 32 Stockholm. 010-601 10 01, prenumeranter@byggnads.se

Den goda tiden är helt enkelt förbi för nu

Allting ska gå med elektricitet”, sjöng den gamla popgruppen Dag Vag en gång i ett annat sekel. De visste nog inte hur rätt de skulle få. För nog pratas det om el- och bränslepriser och den så kallade gröna omställningen överallt just nu. Och speciellt i byggbranschen, där det blev en valfråga. Inte så konstigt med tanke på hur beroende allt byggande är av både maskiner, belysning och eldrivna verktyg.

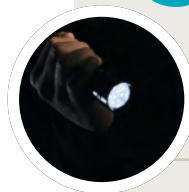
Men det finns ingen regering i världen (möjligen Norges undantaget) som kan stå för ett vallöfte som innebär billig energi för lång tid framöver. Speciellt inte om minskat skattetryck finns med i paketet. Den som lagt sin röst på hur många färre kronor diesel och el bör kosta, kan därmed känna sig blåst. Den goda tiden är helt enkelt förbi för nu.

Att det är så svårt för många att förstå läget har kanske med att göra att vi länge levt i en välfärdsbubbla. Allt har hela tiden blivit lättare och vinsterna större med hjälp av digitaliseringen. Det gäller i allra högsta grad byggbranschen. Och nu är en generation som fötts in i detta gamla nog att jobba.

Så sa det plötsligt stopp. Det fanns ingen pekskärm att trycka på. Inget listigt självinstruerande program. Ingen marknad som ordnade grejen. Istället måste vi spara och omfördela, så att de gemensamma resurserna räcker åt alla.

En utmaning så klart. Som kräver mycket svåra avväganden av våra ledare, vilka det nu blir. Det är lätt att vara efterklok. Men kompetensen som behövs allra mest just nu, av dem som ska ratta Sverige framöver, är den som kan få folk att dela med sig. Som ser till allas lika värde istället för att göra skillnad på folk och folk. För ett land, liksom ett hus, måste alltid byggas underifrån för att stå starkt i stormen.

Isabella Iverus,
Chefredaktör

FACEBOOKAT om stöder på byggen

"Ett jäkla elände, jag har jobbat som rivare i cirka tio år, där fick man inte ha grejerna ifred varken dag eller natt /.../!"

HENRIC LIND

TWITTRAT om att SD-politikern David Perez ska sitta i finansutskottet trots stora skatteskulder

"Slutar aldrig förvånas att partierna inte gör bakgrundskontroller på de personer som de tänker använda i riksdag/regering. Det kan väl inte vara så att de gjort bakgrundskontroller och detta var det bästa de kunde finna?!"

@KULLIGULLA

Glöm inte Ukraina! Kriget pågår fortfarande. Stötta med det du kan. Varje krona kommer till nytta.

Kan kvinnor själva få bestämma vad de vill ha på sig och inte, utan att bli mördade? Stötta Irans kvinnor!

KALENDARIET Det händer i okt/nov

21 OKT: "Crossroads" i Malmö – en show som tar oss genom rockhistorien med låtar av Metallica, Queen och The Rolling Stones med komp av Stockholm Concert Orchestra. Biljetter: ticketmaster.se.

30 OKT: Hurra, då blir det äntligen vintertid och, enligt mig, rätt tid. Fattar inte denna galenskap, att justera klockan två gånger om året.

5 NOV: Alla helgons dag är dagen vi smyckar våra dödas gravar. Men den har även blivit "spökdag" eftersom man i USA firar "halloween" som inte finns i svenska kalendern.

IAKTTAGELSEN När ja blir nej och vice versa

● Om man bara påstår en sak tillräckligt många gånger så blir den sann. Nej, så är det förstås inte. Men det är en otäck trend som slagit ned både i den politiska debatten och i sociala mediars kommentarsfält och som blir allt vanligare. Det är ett mycket farligt sätt att förhålla sig till omvärlden. Sluta ljuga, säger jag.

BOSCH

EXPERT
TILLBEHÖRSSORTIMENT

**THE BEST YOUR
TOOL CAN GET.**

Bosch Professional Accessories.

DIN LÖN

Bli Byggnads bångstyriga och kastar av sig tvångströjan?

Inflationen gräver just nu djupa hål i hushållens plånböcker. Enligt Medlingsinstitutet har byggnadsarbetare tappat 5,6 procent i köpkraft under det senaste året. I kronor handlar det om stora belopp – varje månad. Det här är naturligtvis slantar som kollektivet vill ha tillbaka.

Nästa vår är det dags för avtalsrörelse. Den lär bli, eller borde i alla fall bli, historiskt tuff när det gäller just kompensationen för prisutvecklingen.

Avtalsrörelserna de senaste tio åren har handlat om allt annat än lönen. Det har varit arbetsmiljö, pensioner och huvudentreprenörsansvaret som stått i fokus. Lönehöjningarna har varit låga. En orsak till det är att inflationen varit låg, vilket inneburit att även små påslag lett till högre reallöner. Det har liksom tuffat på. En annan förklaring är att Byggnads och många andra LO-förbund tvingats anpassa sig till industrins krav. Industrin vill ha låga lönehöjningar för att hålla nere priset på sina produkter som skeppas utomlands. De vill vara konkurrenskraftiga.

Så hur blir resultatet av avtalsrörelsen nästa år? **Kommer löntagarna att kompenseras för hela reallönetappet direkt eller tvingas ta igen det stegvis?**

Här spelar industrins roll in. Vill de fortsätta vara konkurrenskraftiga så vill de även framöver se ansvarsfulla löneökningar. **Det talar för att det kommer ta tid att komma i kapp.** Frågan är vad Byggnads gör då? Kommer de bli bångstyriga och kasta av sig tvångströjan? Helt enkelt köra sitt eget race för att maximera sina egna medlemmars lönehöjning. Eller kommer förbundet som tidigare acceptera en nivå som gynnar den svenska industrin?

En faktor att ta hänsyn till är att även löneökningar driver på inflationen. Ett för stort lönepåslag riskerar att elda på prisutvecklingen än mer. Här gäller det för Byggnads att hitta den gyllene medelvägen för att bidra till en inflation i schack samtidigt som medlemmarna blir nöjda. En synnerligen svårlöst för att inte säga olöslig ekvation.

**Cenneth Niklasson,
Löneexpert**

En fördel med ackord – förhandling av lönen var 12:e vecka.

Hur länge ska priserna skena?

TBM PRESTATIONSLOÑ

Region	kvartal 2	skilln. %	tusental h
Norrbottn	248:05	+ 5,87	54
Stockholm-Gotland	241:98	+ 0,52	723
Västerbottn	237:63	+ 2,62	307
Öst	233:74	+ 1,17	189
Mälardalen	233:59	- 1,41	448
Skåne	229:30	- 0,60	588
GävleDala	229:27	+ 0,80	143
Småland-Blekinge	228:12	+ 1,69	371
Väst	227:21	- 0,06	584
Örebro-Värmland	223:50	- 0,34	343
MellanNorrland	221:61	+ 2,05	57
Snitt riket	232:32	+ 0,24	380

Hetast: Norrbotten + 5,87

Kallast: Mälardalen - 1,41

GOLVLÄGGARE TIDLÖN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Stockholm-Gotland	232:90	+ 8,92
Västerbottn	221:52	+ 2,28
Väst	218:30	- 0,42
Öst	216:13	+ 0,61
Norrbottn	215:93	*
Småland-Blekinge	210:90	- 0,30
GävleDala	210:49	+ 2,99
Skåne	209:81	- 0,51
Örebro-Värmland	209:03	+ 1,38
MellanNorrland	204:22	+ 0,47
Mälardalen	203:59	- 2,64
Snitt riket	213:96	- 0,65

Hetast: Stockholm-Gotland + 8,92

Kallast: Mälardalen - 2,64

TAKLÄGGARE TIDLÖN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Öst	216:00	*
Norrbottn	208:82	+ 1,90
Örebro-Värmland	208:41	+ 1,86
Småland-Blekinge	205:98	+ 0,87
MellanNorrland	204:92	+ 1,90
Västerbottn	203:40	- 0,88
Väst	202:34	+ 0,45
Mälardalen	199:42	+ 1,32
Stockholm-Gotland	199:13	*
Skåne	198:63	+ 0,06
GävleDala	198:20	+ 0,85
Snitt riket	204:14	+ 2,86

Hetast: Norrbotten, MellanNorrland + 1,90

Kallast: Västerbottn - 0,88

TBM TIDLÖN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Norrbottnen	213:75	- 0,93
Småland-Blekinge	209:64	+ 0,02
Mälardalen	207:53	+ 0,31
Öst	207:44	+ 1,64
Väst	207:22	+ 0,47
Stockholm-Gotland	206:35	- 3,77
Skåne	205:96	+ 0,22
Västerbotten	204:92	- 3,03
MellanNorrland	204:25	+ 0,95
Örebro-Värmland	203:22	- 0,07
GävleDala	202:76	+ 0,56
Snitt riket	206:56	- 0,62

Hetast: Öst + 1,64

Kallast: Stockholm-Gotland - 3,77

STÄLLNINGSBYGGARE TIDLÖN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Skåne	209:22	+ 0,30
GävleDala	200:94	+ 0,57
Mälardalen	200:84	+ 1,85
Västerbotten	200:80	+ 1,84
Småland-Blekinge	200:55	- 2,48
Stockholm-Gotland	200:13	+ 2,52
MellanNorrland	197:22	+ 1,26
Väst	195:63	+ 1,02
Öst	192:81	+ 1,99
Örebro-Värmland	184:19	*
Norrbottnen	*	
Snitt riket	198:10	- 0,09

Hetast: Stockholm-Gotland + 2,52

Kallast: Småland-Blekinge - 2,48

TAKLÄGGARE PRESTATIONSLOEN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	229:76	+ 1,38

MASKINFÖRARE & ÖVRIGA VECKOAVLÖNADE

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	198:15	- 2,33

PLATTSÄTTARE PRESTATIONSLOEN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	273:26	+ 1,77

PLATTSÄTTARE TIDLÖN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	209:56	+ 1,86

GOLVLÄGGARE PRESTATIONSLOEN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	267:66	+ 2,67

UNDERTAKSMONTÖRER TIDLÖN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	201:47	*

UNDERTAKSMONTÖRER PRESTATIONSLOEN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	272:22	+ 13,98

PLÅTSLAGARE PRESTATIONSLOEN

Region	kvartal 2	skillnad i %
Snitt riket	259:19	*

*Uppgift saknas.

Jämförelsen i procent gäller motsvarande period förra året.

Källa: Byggnads

HETAST!

UNDERTAKS-
MONTÖRER
SNITT RIKET

KALLAST!

TBM TIDLÖN
STOCKHOLM-GOTLAND

LÄS MER ...

... om lönerna
inom glas på
nästa sida.

Johan Wiklund,
glasmästeriarbetare Torshälla:

Det görs för lite för att få upp nivån på lönen, tycker Johan Wiklund.

»Vi har i princip individuella löner«

Glasmästeriarbetarna tillhör bottenträsket när det gäller lönen på bygget. Och inte mycket talar just nu för en förändring. Glasmästeriarbetaren Johan Wiklund menar att de måste börja samarbeta för att lyckas höja lönenivån.

Vad arbetar du på för lönesystem?

– Jag har månadslön, 32 419 kronor.

I många byggyrken kör en del på ackord, men i princip alla glasmästeriarbetare har fast lön. Varför?

– Jag har aldrig kört på ackord, det finns ingen kultur att göra det. En förklaring som jag hört är att det är svårt att räkna på glasjobben. Men det finns vissa som ändå går på ackord. Jag har hört att det finns några i Malmö.

Glasmästeriarbetarna har låg lön jämfört med nästan andra byggyrken. Vad beror det på?

– En förklaring är att det finns många småföretag och familjeföretag. Då är det ofta svårare att få upp lönenivån. Sedan är vi glasmästeriarbetare dåligt organiserade. Många är inte med i facket och så har det sett ut under lång tid. Då är det svårare att få igenom sin vilja.

Du jobbar på Ryds Glas som är störst i branschen. Hur sätter ni era löner?

– Vi på Ryds i Eskilstuna har i princip inga lönesamtal, utan följer bara avtalshöjningarna. Hur det ser ut i övrigt på Ryds Glas vet jag inte.

Tjänar alla lika mycket?

– Nej, det gör vi inte.

Vad bestämmer hur mycket var och en tjänar?

– Det är platschefen som bestämmer. Jag är öppen mot alla med hur mycket jag har, men det sitter hårt inne för många.

Vad gör ni för att få upp nivån, för att få lite extra i samband med avtalshöjningen?

– Inte mycket, vi tackar mer för vad vi får ... Det krävs mer samarbete. Vi måste tillsammans försöka kräva mer, men det är svårt. Hittills har vi mest kämpat för att få upp avtalshöjningen så mycket som möjligt. Ett knep kan vara att byta arbetsgivare fram och tillbaka.

Du har skrivit en motion inför avtalsrörelsen som du hoppas kan hjälpa. Vad handlar den om?

– Om att man i de fall man kommer överens om en högre lönenivå än grundnivån så ska den gälla kollektivt för alla glasmästeriarbetare på arbetsplatsen. Det vore bra. Nu har vi i princip individuella löner. ○

ergofast
PRO FASTENING SOLUTIONS

MAX OFFICIAL DISTRIBUTOR

Lättare,
tystare,
mindre,
starkare.
MAX prestanda.

MAX Powerlite är ett komplett system med handverktyg för i princip alla förekommande infästningsapplikationer. Med MAX Powerlite slipper du hålla koll på batteristatus eller avgaser från krut och gas. Systemet är 100 procent emissionsfritt, det enda du behöver göra är ansluta kompressorn till eluttaget. Scanna QR-koden och läs mer på ergofast.se

ERGOFAST AB Dumpergatan 4 442 40 Kungälv | +46 (0) 303 20 80 50 | info@ergofast.se

KÄNSLAN AV ATT KOMMA FELKLÄDD

Vi hjälper dig att hitta de bästa arbetskläderna
och personliga skydden för din verksamhet.
Välkommen in till våra butiker!

**TEAM
WORK
WEAR®**

ARBOGA POPS | AVESTA ENTRÉMATTAN | BOLLNÄS 4SIGN | BROBY JERÅ ARBETSSKYDD | BROMÖLLA BRÖDERNA | BROMÖLLA | EMMABODA LINDAHL'S YRKESKLÄDER | ENKÖPING JARLSTEDTSBOLAGET | FLEN TOTAL SKYDD & UNDERHÅLL | GÄVLE 4SIGN | GÖTEBORG JICON WORKS | JÄRFÄLLA 4 WORK YRKESKLÄDER | KALIX PD ART | KARLSKRONA HEM OCH HANTVERK | KRISTIANSTAD KRISTIANSTAD TEXTIL | KUNGENS KURVA 4 WORK YRKESKLÄDER | LANDSKRONA PL WORKWEAR | LULEÅ PD ART | MALMÖ W.O.R.X | MJÖLBY 4SIGN | MORA SÅ PRODUKTER | MALUNG MORX YRKE & PROFIL | MÖLNDAL JICON WORKS | NACKA MT YRKESKLÄDER | NORRKÖPING NITAB | NORRTÄLJE 4 WORK YRKESKLÄDER | NYNÄSHAMN SVEA YRKES & PROFILKLÄDER | OSBY KONTORSTEAMET | SKOGÅS MATTSSON KONTOR | SKURUP ACTION OCH TREND | SOLLENTUNA 4 WORK YRKESKLÄDER | STENUNGSUND STENUNGSUNDS INDUSTRI SAND | SUNDSVALL BACKMARKS | SÖDERHAMN SBS REKLAM | VARBERG EKDAHL'S ARBETSKLÄDER | ÄLMHULT FANHULTSTVÄTTEN | ÖREBRO INDUSTRIHANDEL

TEAMWORKWEAR.SE

Hitta mer på byggnadsarbetaren.se

MER POWER MED NY PLATTFORM

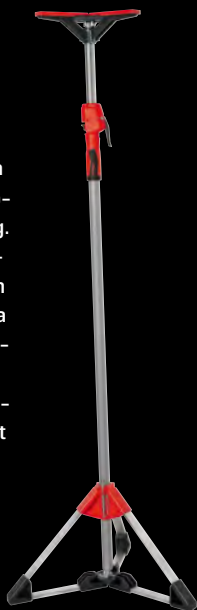
Hilti gör sin största satsning någonsin då de växlar upp genom att släppa Nuron, en 22V-batteri-plattform. Den är tidigare släppt i USA och Tyskland och kommer nu till Sverige. Samtidigt har de arbetat om ett sjuttioital av sina verktyg som nu alla drivs av samma energikälla, ett 22V-batteri. Batterierna kan skiftas och nyttjas mellan samtliga verktyg på Nuronplattformen. Hilti har även infört en ny batteriteknologi som enligt företaget ger de nya verktygen mer kraft än till och med sladd- eller bensindrivna verktyg.

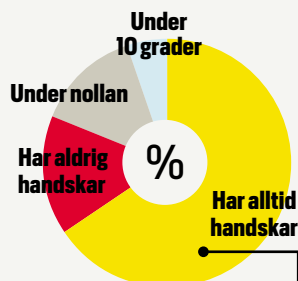
De nya verktygen är i snitt tillverkade med 23 procent återvunnet material och 65 procent av komponenterna kan återvinnas när de är uttjänta.

FÖRDELAR TYNGDEN

● Bessey släpper en uppdaterad variant av sin "lathund". Fler applikationer och enklare hantering. Bland annat har takstativet fått en trevingad form som ger en större stödyta och fördelar tyngden jämnare. Stativet är byggt i lätt material som aluminium och glasfiberförstärkt plast. Stativet monteras med bara händerna.

Kylan börjar närma sig.
När sätter du på dig
arbetshandskarna?

"Handskar är på oavsett."

■ 219 personer. ■ 46 personer.
■ 52 personer. ■ 17 personer.

Omröstningen är gjord i Facebookgruppen Din lön på bygget.

Smed bakom nytt ljus

● Förra året köpte Hultafors upp den danska arbetslampstillverkaren Scangrip och nu släpper man hela deras utbud på den svenska marknaden. Scangrip tillverkar bland annat vanliga bygglampor och pannlampor. Något som båda lämpar sig för bygget. Och företaget grundades faktiskt av en smed redan 1906.

Ordning och reda på byggarbetsplatsen

I samband med överlämnande av byggställningar och väderskydd kräver Arbetsmiljöverket att det ingår planer för uppförande, kontrolldokument, riskanalyser med mera. Som kund till Sydställningar slipper du leta efter dina dokument i pärmar och mail.

Vi har samlat all viktig information om ditt ställningsprojekt i en molnbaserad lösning som vi kallar för **Ställningsportalen**. Här behövs inga användarnamn eller lösenord – bara en länk.

Vi monterar byggnadsställningar men det vi levererar är säkerhet.
För mer information sydstallningar.se

**SYD
STÄLL
NINGAR**

Anders Edlund (mitten) skadade bland annat armen av het asfalt. Nu oroar han sig för att metoden med asfaltgryta börjar användas mer igen. Här med kollegorna Maria Bengtsén och Per Askenteg.

Asfaltgrytan skapar oro: "Äter sig in i köttet"

VÄRMEASFALT Att jobba med asfaltgryta och varm asfalt är en stor risk. Nu vittnar pappläggare om att användningen ökar igen – och de fasar för att skadas av den heta massan.

Han går över taket med två hinkar kokande het, flytande asfalt. Plötsligt fastnar Anders med fötterna i det klibbiga underlaget och faller raklång framåt och slår ut ena hinken. Det stänker asfalt över honom och den rinner in i ena handsken. Han får panik.

– Smärtan är obeskrivlig. Jag sliter ut handen ur handsken. Då lossnar skinnet på handleden, säger pappläggaren Anders Edlund, från Kramfors.

Den heta asfalten täcker hela underarmen. Det är en varm sommardag och han har kavlat upp armen på tröjan. Nu kokar armen, asfalten bränner in i huden. Smärtan är omöjlig att fly ifrån. Kollegan sprutar kallt vatten över honom.

– På lasarettet visste de inte hur de skulle få bort asfalten. Den satt så fast i huden att de måste skära bort den med skalpell.

Anders ryser vid tanken. Det har gått 28 år sedan den olycksaliga dagen. Då jobbade han jämt med asfaltgryta, sedan minskade användningen.

Men nu är det 2022. Vi befinner oss på Byggnads rikskonferens för pappläggare – och larmet går. Asfaltgrytan används plötsligt alltmer.

– Det äter sig in i huden och köttet som inget annat, säger Maria Bengtsén, pappläggare från Oskarström.

På konferensen vittnar flera pappläggare om att arbetsgivare ofta räknar på de här jobben utifrån ackordsprislstan.

– Det bara ökar tidspressen på ett redan farligt jobb, säger Maria Bengtsén.

Metoden används för att det ska bli helt

tätt på taken vid olika jobb. Ett exempel är industritak, ett annat användningsområde som blivit populärt är tak där det växer gräs. Asfalten består av block som kokas i grytan till mellan 220 och 250 grader och bärs ut på taket med en hink där den sprids ut med en borste eller gummiraka.

Samtidigt finns enklare arbetssätt med samma kvalitet, som är säkrare för takläggarna, enligt Anders Edlund. Exempelvis mattor med hårdpressad asfalt som svetsas fast i skarvarna.

Mats Mattsson är marknadschef på Årsta Tak i Stockholm. För deras del har efterfrågan på värmeasfalt ökat sedan tre–fyra år.

Den utgör nu runt 20–25 procent av jobben.

Vad gör ni för säkerheten?

– Vi gör arbetsberedningar, gör alla skyddsåtgärder och alla får instruktioner.

MARGITE FRANSSON

Mikael erbjuder smidig utkörning. Och stöd till ungdomsidrotten i Bergom.

Vi finns på 170 platser runt om i Sverige, till exempel i Bergom. Det innebär att oavsett var du har ditt byggföretag har du nära till bra byggvaror och service som kapning, mängdning och snabba leveranser. Våra byggvaruhus drivs av engagerade entreprenörer som vet vad du behöver för att din vardag ska fungera smidigt. De har också ett stort hjärta för det lokala samhället som de stöttar på olika sätt. **Hitta närmaste varuhus på bolist.se**

BOLIST

Sveriges närmaste byggvaruhus

FOTO: TERESE PERMAN, MOSTPHOTOS

Kritik efter SD-utspel: "Är det verkligen sant?"

FACKLIGT Byggnads ska som första LO-förbund ta aktiv kontakt med SD. Det berättade Byggnads ordförande Johan Lindholm för Expressen. Uttalandet möttes av kritik från facketts unga fraktion.

– Nu är SD en del av regeringsunderlaget och sitter med och budgetförhandlar och då måste våra medlemmars frågor ligga på bordet och föras in i dessa samtal. Där kommer inte jag sitta på läktaren, sa Johan Lindholm till Expressen.

– Jag kommer att åka till riksdagen och prata med dem som är med och påverkar politiken på områden som är viktiga för oss, fortsätter han.

Byggnads ungdomsförbund, Unga Byggare, reagerade på uttalandet och är kritiskt.

– Vi vill verkligen hålla Sverigedemokraterna långt borta från politiskt inflytan-

Nytt miljöbedömt fogskum!

- Kräver ingen härdplastutbildning
- Lågt isocyanat innehåll
- Flexibelt

sika.se

Nu i kombiflaska!

BUILDING TRUST

de, eftersom deras politik är arbetarfientlig. SD stödjer inte våra intressen. Vi vet inte vad de tycker i olika frågor, ena veckan säger de en sak och en annan något annat, säger Jonas Andersson, ordförande i Unga Byggares centrala ungdomskommitté.

– Jag tycker inte att förbundet skulle ha gått ut med det på det här sättet. Att vi trycker på i arbetsmarknadsutskottet och i andra utskott är något som vi gör fortlöpande, men Byggnads hade inte behövt säga det så här.

Varför?

– Många medlemmar tolkar det som vi har öppnat dörren för SD, och den dörren vill vi inte öppna.

Flera medlemmar har hört av sig. Vad säger de?

– Den första frågan är: Är det verkligen sant? Stämmer det verkligen? Bara det att de ställer den frågan är ganska allvarligt och ger uttryck för en oro.

Jonas Andersson.

I ett mejl till redaktionen skriver Johan Lindholm:

”Byggnads kommer att bevaka och påverka de politiska beslut som fattas.

Oavsett färg på regeringen. Sverigedemokraterna är med och styr landet nu. Då ska de också ta ansvar för den politik som förs. Våra medlemmars frågor är alldeles för viktiga för att de inte ska upp till dem som faktiskt styr. Vi har en oerhört viktig mandatperiod framför oss och många politiska beslut som påverkar oss byggnadsarbetare.”

KATARINA CONNHEIM

Behöver du: Svetsare, plattsättare, snickare, elektriker, VVS:are, målare eller murare?

I vår kandidatbank har vi hundratals gymnasieutbildade ungdomar. De kom till Sverige som ensamkommande flyktingar 2015 och är nu redo att börja jobba. *Gå in här och läs mer:* redo.arbetskraftsformedlingen.se

Framtidshoppet – ett samarbete mellan Ensamkommandes förbund Stockholm, IM, Nordisk Kompetens, REDO och War Child. Med stöd från Allmänna Arvsfonden och Postkodstiftelsen.

Hos oss hittar du Helly Hansens funktionella och högkvalitativa underställ, regn- och yrkeskläder.

LITE SNACK MYCKET VERKSTAD

BIG-gruppen är Nordens ledande bygg- och industriedja med ca 100 yrkesbutiker i Sverige och Norge med regionala lokala lager.

100 000-tals företagskunder kan inte ha fel. Kontakta oss för mer information.

Hitta ditt BIG-företag på www.big-gruppen.com

BIG-gruppen orter: Alingsås| Borås| Boden| Eskilstuna| Falköping| Gävle| Göteborg/ Hisingen/ Tagene| Gällivare| Götene| Halmstad| Helsingborg| Hässleholm| Jönköping| Karlstad| Kiruna| Kristianstad| Ljungby| Luleå| Lund| Malmö/City/Fosie| Markaryd| Mölndal| Norrköping| Pajala| Piteå| Ronneby| Sjöbo| Skellefteå| Skene| Skövde| Stenungsund| Stockholm/Bromma/Globen/Hornsberg/Sätra/Täby/Lunda/Västberga| Svenljunga| Tranemo| Trollhättan| Uddevalla| Umeå| Uppsala| Varberg| Vimmerby| Västerås| Växjö| Örebro.

BIG-gruppen företag: Albins- Derome Bygg & Industri- Flins Järn- Gamla Jernboden- IMAB- IP Industripartner- Laitis- Lundqvist Maskin & Verktyg- Markaryds Järn- Maskin & Verktyg- MOVAB- Skene Järn- Skydd & Verktyg- Sohlbergs- Stål & Verktyg- Österbergs.

MASKINFÖRARE PÅKÖRD AV DUMPER – AVLED

OLYCKA I mitten på september inträffade en dumperolycka vid en anläggning i Stockholmsområdet som används för återvinning av jord, sten och betong, samt som upplag.

Två kollegor som nyss avslutat en rast åkte till ett område där de höll på att flytta material. Under färden föll den man som inte styrde dumpern plötsligt av och kördes över av det 30 ton tunga

fordonet. Han skadades så illa att han avled.

– Det är en mycket tragisk händelse. Vi har ännu inte olycksförloppet helt klarlagt. Vi utreder det som hänt, säger vd:n för schakt- och entreprenadföretaget där mannen var anställd.

Olyckan ska utredas av åklagare och Arbetsmiljöverket.

MF

Det är alltid det man vill. Få igång en diskussion.

— Cilla Jackert, skapare av polisdramat "Tunna blå linjen", om att säsong två behandlar skadade byggjobbare och arbetslivskriminalitet.

SKANSKA FÖRBEREDER FÖR EXTREMVÄDER

VÄDER Ställningar som rasar på grund av kraftiga stormbyar eller schakt som fylls med regnvatten. Extrema väderhändelser är något som redan i dag kan orsaka en farlig arbetsmiljö. Därför vill Skanska att både chefer och byggnadsarbetare vidtar åtgärder, innan det är för sent. Bolagets avdelning Hälsa och säkerhet har tagit fram ett material med tips.

– Byggnadsarbetarna själva är bäst på att förstå riskerna och hitta lösningar, men vi kan hjälpa till att lyfta blicken, säger Cecilia Björkryd, tillförordnad arbetsmiljöchef på Skanska.

Hon radar upp några av riskerna:

- Kemikalier som läcker ut på grund av översvämning.

Skanska vill vidta åtgärder innan det är för sent.

- Kabelskarvar och elskåp som hamnar under vatten.
- Snölast som blir farliga på grund av ovanligt stora mängder snö.
- Kraftiga skyfall kan göra att markförhållanden förändras.

NC

Oslagbar leveranssäkerhet!

Både våra och era guld kunder kräver oftast hög servicenivå.

Beställ, hämta och montera - allt på samma dag!

Lundagrossisten

EN RIKTIG GROSSIST FÖR RIKTIGA RÖRMOKARE

**Hjältar
på jobbet**

När olyckor inträffar handlar det om sekunder

Förra året skedde en olycka hos fiskproducenten Kalavaprikki Oy när en anställd rengjorde en av rökugnarna på arbetsplatsen. Slangkopplingen brast och starkt frätande rengöringsmedel sköljde över städföretagets anställda och trängde in bakom skyddsglasögonen. Tack vare Jarno Torois snabba insats och Cederroths Ögondusch nära till hands kunde synen räddas.

Läs Jarnos berättelse på cederroth.com/se.

BYGGNYTT

AMERIKANSK KÄNDIS-HAMMARE BLIR SVENSK

VERKTYG Svenska Hultafors group köper Martinez Tool Company. Bolagets mest kända produkt är en titanhammare som är mycket populär i USA men som även har en trogen följarskara i Sverige.

Kommer den amerikanska hammaren att byta form, nu när svenska Hultafors tar över?

– Nej, absolut inte, det är en otroligt fin produkt med en stor följarskara i både Nordamerika och här i Sverige. Vi samlar en rad olika varumärken inom Hultafors, säger Martin Knobloch, vd på Hultafors Group.

Snickaren Jonas Floberg använder Martinezhammaren sedan länge och alla som är anställda i hans firma har en "amerikanare". Jonas trodde först att köpet var ett skämt.

– Hahaha, jag trodde inte att Martinez vill släppa ifrån sig en sån fin produkt, säger han. **NC**

Expanderar

Den norska koncernen Håndverksgruppen, inriktad på ytbehandling, har tagit ytterligare ett svenskt byggföretag under sina vingar. Denna gång det Borås-baserade familjeföretaget Mobergs Golv & Kachel. Inga anställningar påverkas enligt Sandra Moberg, vd på Mobergs Golv & Kachel.

PÅ FRI FOT – TROTS INSLAG I "EFTERLYST"

STÖLD Den 12 augusti stormade fyra maskerade män in på bygghandeln Slöinge Trä och Bygg utanför Falkenberg. Under inbrottet, som skedde klockan fyra på morgonen, fylldes kundkorgarna med märkesverktyg för 130 000 kronor, vilket Hallands Nyheter var först att rapportera om.

– Det är jättetråkigt. Det är väldigt mycket pengar som försvinner, säger Camilla Gertsson, vd på Slöinge Trä och Bygg.

Under inbrottet i bygghandeln fångades tjuvarna av övervakningskameror. Företaget lämnade över filmen till polisen och så småningom visade tv-programmet "Efterlyst" bilderna med förhopp-

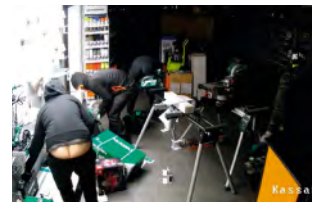

FOTO: POLISEN/EFTERLYST

ning att kunna få tag på tjuvarna.

– Det var en bra övervakningsfilm och bra bilder, så det skulle inte vara något problem att peka ut dem, trots maskering, säger förundersökningsledare Jesper Koch på polisen i Falkenberg.

Har ni fått tag på inbrotts-tjuvarna?

– Nej. Reportaget har inte fått önskad effekt, men jag vill inte gå närmare in på varför, säger Jesper Koch. **KC**

Hos oss hittar du Milwaukee's hållbara, pålitliga och extra kraftiga verktyg för proffsanvändare.

BIG
GRUPPEN

LITE SNACK MYCKET VERKSTAD

BIG-gruppen är Nordens ledande bygg- och industriedja med ca 100 yrkesbutiker i Sverige och Norge med regionala lokala lager.

100 000-tals företagskunder kan inte ha fel. Kontakta oss för mer information.

Hitta ditt BIG-företag på www.big-gruppen.com

BIG-gruppen orter: Alingsås | Borås | Boden | Eskilstuna | Falköping | Gävle | Göteborg / Hisingen / Tagene | Gällivare | Gotene | Halmstad | Helsingborg | Hässleholm | Jönköping | Karlstad | Kiruna | Kristianstad | Ljungby | Luleå | Lund | Malmö/City/Fosie | Markaryd | Möndal | Norrköping | Fajala | Piteå | Ronneby | Sjöbo | Skellefteå | Skene | Skövde | Stenungsund | Stockholm/Bromma/Globen/Hornsberg/Sätra/Täby/Lunda/Västberga | Svenljunga | Tranemo | Trollhättan | Uddevalla | Umeå | Uppsala | Varberg | Vimmerby | Västerås | Växjö | Örebro.

BIG-gruppen företag: Albins- Derome Bygg & Industri- Flinks Jäm- Gamla Jernboden- IMAB- IP Industripartner- Laitis- Lundqvist Maskin & Verktyg- Markaryds Järn- Maskin & Verktyg- MOVAB- Skene Järn- Skydd & Verktyg- Sohlbergs- Stål & Verktyg- Österbergs.

SÅ SKA STÄLLNINGSBOLAG TA RÄTT BETALT

SVARTJOBB Byggnads ombudsmän Jari Viitakangas och Martin Bodén har träffat 100 utländska ställningsbolag som är verk-samma i Sverige. Syftet: Att få dem att ta rätt betalt av de större svenska bolagen.

– Vi träffar företagare som berättar hur det går till. När den litauiska chefen radar upp kostnader för löner, skatter, försäkringar, får de höra: "Ni begär för

mycket. Vi har ett slovakiskt företag på gång som kan göra jobbet för 270 kronor i timmen".

Men vad kan ni hjälpa de utländska bolagen med?

– Vi stöttar dem i att begära den betalning de ska ha för att kunna göra rätt för sig. De kan gå vidare och förklara för beställaren vad Byggnads begär av dem.

NC

Miljoner fördes över före konkurs

KONKURS Det var i våras som Byggtema i Örebro med 150 anställda, gick i konkurs. Över 400 fordringsägare har krav på företaget och leverantörerna vill ha totalt 125 miljoner kronor. Nu visar det sig att utbetalningar värda miljontals kronor gått till två av Byggtema i Örebros syskonbolag, samt till ägaren själv, tätt före konkursen. Pengar som konkursförvaltaren nu kräver tillbaka.

– Men det går inte att avgöra om det handlar om lagbrott, säger Annina H Persson, konkurspecialist, till tidningen Nerikes Allehanda (NA) som var först med att rapportera om transaktionerna.

NC

SÖKER DU BYGGPERSONAL? Ladda ner ByggJobs!

Appen ByggJobs är gratis
och finns där appar finns.

EHRAB®
VI BEMANNAR DOM SOM BYGGER

Jobba på dina villkor

Gör som 2 000 andra pensionerade hantverkare - bli jobbonär hos oss!

På Veteranpoolen väljer du själv dina uppdrag, jobbar med duktiga kollegor och får en schysst lön. **Jobba när du vill, var pensionär resten av tiden.**

Ansök på veteranpoolen.se

VETERANPOOLLEN

HEMMET | HANTVERK | TRÄDGÅRD | BEMANNING

NY REGERING – VAD HÄNDER MED

SKYDDSO- OMBUDEN?

"Låt staten ta över de regionala skyddsombuden!" Den nya majoriteteten vill separera facket från ett av sina viktigaste uppdrag. Men vad händer med säkerheten och vem ska betala?

TEXT: Cenneth Niklasson

FOTO: Anna Bredberg

Det är tidig morgon i Rimbo. Det regionala skyddsombudet Markus Persson från Byggnadsregion Mälardalen är på uppdrag. Han har anmält sin närvaro på platskontoret och står nu och småpratar med det lokala skyddsombudet – Zacharias Welknert. Sakta börjar de röra sig ut på bygget. Bottenplattan är klar, nu pågår arbete med takkonstruktionen. Det är Tranviks Hus som bygger i egen regi. I framtiden ska de tillverka prefabhus i fabriken.

– Jag tittar efter fallrisker då det är arbete på hög höjd. Sedan är det många tunga lyft med kranen. Vid den här typen av jobb är det viktigt att inte stressa, säger Markus Persson.

Byggnadsarbetaren är på plats för att ta ett snack om skyddsombudens roll i framtiden. Dagens system med fackligt utsedda regionala och lokala skyddsombud hänger nämligen löst. De fyra partier som bildar regeringsunderlaget har uttalat att de vill tvätta bort kopplingen mellan fack och skyddsombud. De vill ha lokala skyddsombud som väljs av arbetstagarna på arbetsplatsen och som inte behöver något godkännande från facket. När det gäller de regionala skydds-

ombuden vill Sverigedemokraterna, SD, att de ersätts med självständiga arbetsmiljörådgivare på Arbetsmiljöverket.

– Det stora problemet med dagens system är den politiska kopplingen och fackets vetorätt när de utser skyddsombud, säger Magnus Persson, SD, ordförande i Arbetsmarknadsutskottet och som själv tidigare varit skyddsombud på Byggnads-

Bygget i Rimbo är något utöver det vanliga för Zacharias Welknert. Som skyddsombud är han van vid betydligt mindre projekt. Han har gått nästan alla arbetsmiljökurser som finns, men nu sätts han på prov.

– Det är många nya byggmoment där jag inte har en aning om vilka regler som gäller. Då är det väldigt bra att kunna ringa, säger han och nickar mot kollegan Markus.

Markus Persson brukar få några samtal per vecka från lokala skyddsombud.

– Det kan handla om att arbetsgivaren har en annan uppfattning och då vill de stämna av med mig. Ofta är det småsaker som behöver klaras ut. Akuta stopp och andra nödutryckningar händer inte så ofta.

De båda skyddsombuden är väl medvetna om att deras

Det regionala skyddsombudet Markus Persson, från Byggnadsregion Mälardalen, är ute på uppdrag.

⊗ arbetssituation kan förändras framöver. Zacharias Welknert blev vald av arbetskamraterna, vilket han tycker är bra. Själv tycker han att han inte är politisk i rollen som skyddsombud.

– Jag bryr mig inte om politiken. När jag började utbilda mig till skyddsombud var det en del som sa ”jaså, du ska bli sosse nu”. Men det fungerar inte så. Jag fokuserar helt på att vi ska ha en så bra arbetsplats som möjligt.

Även Markus Persson säger att han som regionalt skyddsombud lägger allt krut på att göra arbetsmiljön så bra som möjligt och att han inte har någon dagordning för att värva byggnadsarbetare till Socialdemokraterna.

– Det är inte i min roll som skyddsombud, det kan jag inte säga. Vi är inte emot någon när vi kommer ut. Vi försöker bara visa på lösningar som gör att olycksrisken och sjukskrivningarna minskar.

Magnus Persson, SD.

På Byggnads finns det 113 regionala skyddsombud. Inom hela LO omkring 1600. Frågan om de regionala skyddsombudens arbete har utretts flera gånger. Så sent som några veckor före valet kom ännu en utredning beställd av den tidigare regeringen. Den visade att verksamheten fungerar bra och utredaren Magnus Sverke föreslog utökade befogenheter för de regionala skyddsombuden. Bland annat ville han se en utökad tillträdesrätt även till arbetsplatser som saknar fackmed-

Ulf Kvarnström, Byggnads.

1600

Så många regionala skyddsombud finns det inom LO-förbunden. Byggnads har 113.

lemmar. Han föreslog även att de statliga anslagen borde höjas.

Magnus Persson, SD, vill se en utökad tillträdesrätt till alla Sveriges arbetsplatser oavsett om det finns avtal eller ej. Han menar att kritiken mot dagens system inte handlar om hur skyddsombuden sköter sitt jobb. ”Många gör ett jättebra jobb” och det ”handlar inte om att peta bort facken”. Men SD vill se en förändring och deras skäl kokar ner till politiskt inflytande. Om förslaget att flytta över alla till Arbetsmiljöverket säger han så här:

– Då är de fristående och det finns ingen facklig-politisk koppling. Vår tanke är att vi ska rekrytera dagens

»VÅR TANKE ÄR ATT REKRYTERA REGIONALA SKYDDSOMBUD TILL ARBETSMILJÖVERKET«

— Magnus Persson, Sverigedemokraterna

KOSTNAD FÖR SKYDDSOMBUDEN – OCH SÅ UTSES DE

- Under 2022 kommer Byggnads få 13,5 miljoner kronor i statligt stöd för de regionala skyddsombuden. Byggnads själva petar in 15,5 miljoner i verksamheten. Till samtliga fack ligger det statliga stödet på 110,5 miljoner kronor och den totala kostnaden är cirka 200 miljoner kronor.
- Regionala skyddsombud utses av fackföreningarna. Deras arbetsuppgift är främst att samverka och arbeta med mindre arbetsplatser där det behövs stöd för att säkra en bra arbetsmiljö.

Skyddsombuden Markus Persson (i mitten) och Zacharias Welkner (till höger) är väl medvetna om att deras arbetssituation kan förändras framöver.

regionala skyddsombud till Arbetsmiljöverket.

På Byggnads kontor på Hagagatan i Stockholm verkar det gå rysningar i kroppen på den arbetsmiljöansvariga ombudsmannen Ulf Kvarnström när han tänker på en eventuell förändring av dagens system för skyddsombuden.

– Det skulle kunna bli en katastrof.

För arbetstagarna skulle det inte bli bra. Olyckorna skulle fördubblas och det skulle leda till betydligt fler arbetssjukdomar.

Varför då?

– Det kommer vara för få inspektörer. Arbetsmiljöverket kommer inte kunna anställa 1 600 personer för att komma upp i samma nivå. Det kommer bli för dyrt.

Idag betalar ju facken en stor del av kostnaden.

Ulf Kvarnström backar ända tillbaka till 1970-talet för att lyfta fram varför dagens upplägg är bra. Till de förarbeten som skrevs inför förändringar i arbetarskyddslagen. De regionala skyddsombuden skulle ge ett fackligt stöd till arbetstagarna och

det ansågs betydelsefullt vid till exempel arbetsmiljökonflikter på jobbet. Farhågan var att om de regionala skyddsombuden var fristående skulle ingen företräda arbetstagaren.

Han trycker även på vikten av tillgänglighet och det preventiva arbetet.

– Ofta är det snabba puckar. Det

»DET SKULLE KUNNA BLI EN KATASTROF. FÖR ARBETSTAGARNA SKULLE DET INTE BLI BRA«

— Ulf Kvarnström, arbetsmiljöansvarig ombudsman på Byggnads, om att förändra dagens system

Snickaren Mikael Lindkvist har inte tänkt på vad som kan hända med skyddsombuden framöver. "Jag tycker det fungerar bra i dag, jag bryr mig inte om det där med politiken."

1949

Det var första året det blev möjligt att utse regionala skyddsombud.

➤ ska vara lätt att få tag i ett regionalt skyddsombud om det är något akut. Samtidigt sköter de samverkan mellan alla inblandade, arbetar förebyggande och väldigt brett med allt från den psykosociala arbetsmiljön till att hjälpa till med försäkringar efter olyckor. Arbetsmiljöverket skulle aldrig klara av att hantera det här.

Tidningen har ställt frågor till samtliga fyra partier i det kommande styret om skyddsombudens framtid. Två har svarat. Liberalerna mejlade över sin arbetsmiljömotion där de bland annat skriver att "det är ofta – men inte alltid – på arbetsplatser utan kollektivavtal och fackanslutna som behovet av förbättrad arbetsmiljö är som störst,

varför det inte bör vara normerande att vara fackanslutet som skyddsombud." Varken Moderaterna eller Kristdemokraterna har återkommit med något svar.

Magnus Persson, SD, säger att "när jag blev skyddsombud på Byggnads blev jag automatiskt förtroendevald och skickades ut på partiskola på Rönneberga".

Ulf Kvarnström på Byggnads menar att skyddsombuden inte jobbar politiskt. – Inte överhuvudtaget. Jag undrar hur insatta Sverigedemokraterna egentligen är i vad ett regionalt skyddsombud gör. Jag har hört att det pratas om att vi sysslar med politik under våra skyddsombudsutbildningar men det stämmer inte alls.

Frågan är då – kan vem som helst bli skyddsombud i Byggnads?

– Min personliga uppfattning är att vi har en skiljelinje som går där folk engagerar sig politiskt och motverkar det som Byggnads står för. Om man vill förrinta den fackliga organisationen så ser jag ingen mening med att du ska vara med i förbundet och då kan du inte heller bli förtroendevald. Skulle du bli invald i en arbetsgivarorganisation om ditt enda uppdrag var att arbeta emot den. Jag får inte riktigt ihop de där trådarna. Det är ologiskt.

Ute på bygget i Rimbo är Markus Persson, det regionala skyddsombudet, på väg mot ett nytt uppdrag.

Kan du tänka dig att börja arbeta på Arbetsmiljöverket?

– Nej, det är högst tveksamt. ○

ARBETSMILJÖVERKET: "EN JÄTTESTOR OMSTÄLLNING"

På Arbetsmiljöverket är ledningen medveten om Sverigedemokraternas förslag om att flytta över de regionala skyddsombuden från facken till myndigheten.

HÅKAN OLSSON, ställföreträdande generaldirektör på Arbetsmiljöverket:

– Vi har inte gjort några djupgående analyser alls i frågan. Det har inte ju kommit något ytterligare politiskt utspel om det här i samband med att vi får en ny regering. Om frågan skulle aktualiseras får vi ta det därifrån.

Så ni har inte förberett er något alls?

– Nej, det har vi inte gjort. Det finns så mycket annat som ligger i vårt rör som vi aktivt jobbar med, som till exempel arbetslivskriminalitet.

Bara inom LO finns det 1 600 regionala skyddsombud. Hur skulle Arbetsmiljöverket påverkas om ni fick ta över de regionala skyddsombudens uppdrag?

– Det skulle bli en jättestor omställning. Säkerligen skulle man behöva göra en omfattande förändring av Arbetsmiljöverkets uppdrag och det skulle innebära att verket skulle få många fler medarbetare.

"Det är svårt att säga något om både för- och nackdelar"

Skulle det vara en fördel för er på Arbetsmiljöverket om ni fick in de regionala skyddsombuden i verksamheten så att ni kan kombinera deras kompetens med de inspektörer som ni har redan i dag?

– Det är svårt att säga något om både för- och nackdelar, men det finns säkert både och i vissa lägen. Spontant har jag svårt att säga att det på kort sikt skulle ge några snabba effekter. Men det känns fel att spekulera när vi ännu inte har något uppdrag, avslutar Håkan Olsson.

CENNETH NIKLASSON

Markus Persson säger att det är högst tveksamt om han kan tänka sig att börja arbeta på Arbetsmiljöverket.

**KLIMATSMART
BYGGANDE**

Projekt Cederhusen minskade klimatavtrycket

Genom att bygga första kvarteret av Cederhusen i Hagastaden i Stockholm med en stomme i trä kunde bostadsutvecklaren Folkhem nästan halvera sin klimatpåverkan jämfört med medelvärdet för stomme i betong. Folkhem upphandlade entreprenörer som erbjöd klimatberäkningar enligt lagen om klimatdeklarationer. Med skärpta krav på leverantörer väntas resultatet bli ännu bättre vid byggandet av resten av de 245 bostadsrätterna.

Registrera din klimatdeklaration på boverket.se/klimatdeklaration. Där finns även Boverkets klimatdatabas och vägledning om klimatdeklaration av nya byggnader.

”Jättebesviken på att folk inte har bättre förstånd”

Reflektioner efter valet, favoritbyggnader – och de som absolut inte är det. Panelen blandar högt och lågt och ger som vanligt intressanta svar. En sak är säker – tågsemester är något som alla längtar efter!

1

Vad har du för tankar om valresultatet?

2

Många otroliga byggen pågår just nu runt om i världen. Har du någon favoritbyggnad?

3

Kan du tänka dig att åka på tågsemester ute i Europa?

Mer om tågresor på sidan 48.

ALEXANDER WESTBERG, 38 BETONGARE, NORRKÖPING

1/ Skandal att SD nu är näst största parti. Sossarna tappar makten. Det är väldigt dåligt att Socialdemokraterna inte gör ett bättre resultat och att de inte lyckas nå ut med sitt budskap till väljarna.

2/ Nej, jag har inget favoritbygge. Jag har sett Burj Kalifa och Palmön i Dubai. Det är mäktiga byggnader, men när man vet hur de har byggts och vet vilka villkor arbetarna har haft som jobbat där, så är det inte imponerande längre.

3/ Det kan jag tänka mig. Det är kul att resa utomlands och tåg är ett trevligt sätt att resa på. Du slipper köra, kan prata med folk, läsa en bok och ta en tupplur. Och gå på muggen utan att stanna.

DÉSIRÉE MICHELÜTER, 56 ÅR, PLATTSÄTTARE, MALMÖ

1/ Det är för många röster till SD för min smak. Det är många som röstar på dem utan att förstå något om politik. Det är väldigt trist att Ulf Kristersson blir ny statsminister när Socialdemokraterna inte fått regera under normala omständigheter. Först var det flyktningvägen och sedan pandemin.

2/ Min absoluta favorit är Sagrada Familia i Barcelona. Arkitekten Gaudi hade som specialitet att krossa kakel i olika färger för att klä kupoler, men också tak både ut- och invändigt. Det är fantastiskt!

3/ Det hade jag absolut velat göra. Det är ett väldigt bekvämt sätt att resa och miljövänligt. Då hade jag velat resa ensam för att lära känna folk och slippa kompromissa med mitt resesällskap.

GÖRAN MÅNSSON, 60 ÅR, RÖRMOKARE, STOCKHOLM

1/ Det är skam. Jag är jättebesviken över att folk inte har bättre förstånd. Det är historielöst, man kommer inte ihåg hur det har varit. Politikerna på vår sida har varit för dåliga i marknadsföringen.

2/ Den mest imponerande är Peterskyrkan i Rom. Den är så magnifik. Det är stora volymer av allt, både inne och ute. Gången fram till Sixtinska kapellet är så överdådig med konst, så man häpnar. Ett tips är att åka dit före påsk innan turisterna kommer.

3/ Ja, det ska jag göra nästa sommar. Jag ska tåggluffa till Wales. Det är ett bekvämt sätt att resa och fossilfritt! Man reser från city till city och träffar folk. Vi är vana tåggluffare, min fru och jag. Vi trivs med det!

CC-FÖNSTERDREV VI HÅLLER VAD VI LOVAR!

Expanderar från
2 mm upp till 30 mm

*Nya Fabriken, hållbart från produktion
till installation 5000 m² solceller.*

Sveriges mest väldokumenterade och godkända drev!
Finns hos välsorterade bygghandlare.

3-C

Monsterarena, ett nybyggt medeltidsslott och **EN STAD MED HELT EGNA LAGAR**. Här får du listan på sex otroliga byggen som pågår just nu.

TEXT: Katarina Connheim, Mette Carlbom FOTO: Wikimedia commons, Neom, Safdie architects

1 SLOTT SOM PÅ MEDELTIMEN

● I närheten av byn Stobnica i västra Polen byggs ett slott helt i medeltida stil. Kompletterat med en balsal och ett 90 meter högt torn beräknas det kosta motsvarande 900 miljoner kronor att färdigställa. Slottet byggs av privata investerare och har lett till konflikter då det uppförs i ett naturskyddsområde i urskogen Noteca. 2025 beräknas det nu ändå stå färdigt.

OTROLIGA UPPSTICKARE

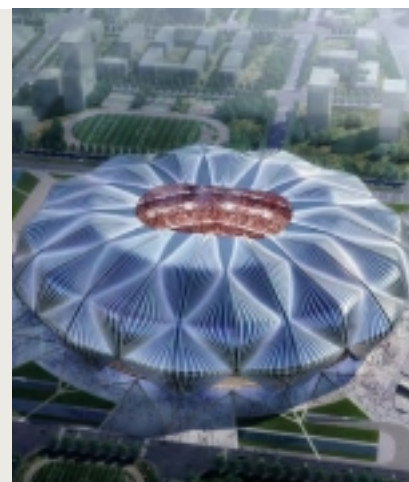

2 FRAMTIDSSTAD – MED EGNA LAGAR

● I nordvästra Saudiarabien planeras det för en ny stad, Neom City. Staden ska ha sina egna lagar och skatter och drivas med grön energi från sol och vind. I första delen ingår The Line, ett futuristiskt bostadsområde, helt utan bilar och med all infrastruktur under marken. Projektet uppskattas kosta 500 miljarder kronor.

3 PLATS FÖR 100 000

● En fotbollsarena, som ser ut som en lotusblomma, byggs just nu i staden Guangzhou i södra Kina. Arenan ska bli världens största, ha plats för 100 000 åskådare och kostar 1,7 miljarder kronor att uppföra. 2021 tog kinesiska myndigheter över bygget från skuldtyngda fastighetsbolaget Evergrande Group.

4 55 KILOMETER JÄRNVÄGSTUNNEL

● Brenner Base tunnel, 55 kilometer, kommer att bli världens näst längsta järnvägstunnel. Tunneln, som började att byggas 2014, går igenom Brennerpasset från Innsbruck i Österrike till Fortezza i Italien. Tunneln beräknas vara klar 2032 och då kommer sträckan Innsbruck-Bolzano att ta 50 minuter, jämfört med nuvarande två timmar.

5

GRÖNSKANDE SKYSKRAPA

● Qorner Tower blir en av de högsta byggnaderna i Ecuadors huvudstad Quito. Med sina 24 våningar och blockliknande formationer blir det till en vertikal trädgård. På den ena väggen kommer dessutom inhemska växtarter att planteras. Taket täcks av ännu mer växter, solpaneler och en pool.

6 EGYPTEN BYGGER NY HUVUDSTAD

● Kairo är en av världens största och mest tätbefolkade städer. För att avlasta den förorenade mångmiljonstaden byggs nu en helt ny stad upp i öknen, några mil sydost om Kairo. Den nya staden kommer att bli Egyptens nya administrativa och finansiella huvudstad och ska rymma 6,5 miljoner invånare.

SKRUV FÖR EXTREM HÅRDGIPS

GHX®

Kvalité och trygghet hela vägen!

Habito™ Ultra Board®
Mot trä, stål- och förstärkningsregel

GRABBER®
Premium Quality Screws

**Chefens fru var så svartsjuk
att rörmokaren Maria blev
tvungen att sluta. Och hon är
inte ensam. Byggnads-
arbetaren har pratat med
flera kvinnliga hantverkare
som har råkat ut för sina
kollegors svartsjuka
partner.**

TEXT: Artur Nordfors Kowalski

FOTO: Mostphotos

GE FAN I MIN MAN!

”**M**aria” jobbar som rörmokare i en mellanstor svensk stad. Under tre år var hon ensam anställd i en firma som drevs av en betydligt äldre man med gott anseende i branschen.

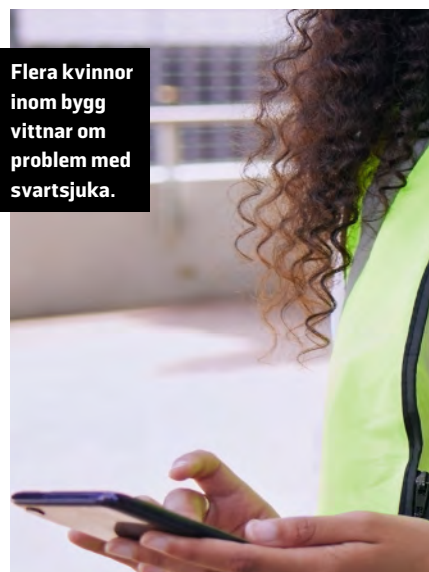
– Redan från början märkte jag att nånting inte var som det skulle. När jag åkte till hans hemmalager för att hämta grejer vägrade hans fru att hälsa på mig.

Maria, som är i 30-årsåldern, trivdes bra på jobbet. Hon beskriver det som ”spännande och kul”, även om arbetsbelastningen var hög. Samarbetet funkade väl och hon var uppskattad. Så när chefen efter ett och ett halvt år plötsligt bad henne se sig om efter ett nytt arbete kom det som en chock.

– Jag blev jätteledsen! Både chefen och kunderna tyckte ju att jag gjorde ett bra jobb. Men han förklarade att det var hans fru som ställt ett ultimatum: Antingen slutade jag eller så skulle det bli skilsmässa!

Chefen ville att Maria själv skulle säga upp sig. Hon pratade med sin man, med facket och med vänner i branschen.

Alla sa åt henne att stå på sig. Hon vägrade gå och blev kvar på företaget i ytterligare ett drygt år.

Flera kvinnor inom bygg vittnar om problem med svartsjuka.

– Jag har familj, två barn, hus, hund. Jag måste försörja dem! Och det var ju helt galet. Det här paret är i samma ålder som min mamma. Han var min chef och that’s it. Det har aldrig varit nån flirt eller nåt sånt. Han var hundra procent professionell och det var jag med.

Men chefens fru fortsatte med trakasserierna. Hon spionerade på Maria över

»CHEFENS FRU STÄLLDE ETT ULTIMATUM: ANTINGEN SLUTADE JAG ELLER SÅ SKULLE DET BLI SKILSMÄSSA!«

— Maria, rörmokare

»DET KAN JU ÄVEN HANDLA OM ATT MÄNNEN KANSKE GJORT SAKER SOM GÖR ATT DERAS PARTNER HAR BLIVIT SVARTSJUKA.«

— Lotta Jepsen Sjölander, Näta

Internet och låg på sin man att göra sig av med henne. Maria ringde upp kvinnan i ett försök att tala henne till rätta.

– Jag sa ”det här är ert privata problem och jag vill inte bli inblandad i det”. Men hon svarade bara att hon inte litade på sin man och att hon ville att jag skulle sluta. Då försökte min man och jag bjuda över dem båda till oss på middag så att hon skulle få träffa hela familjen. Men hon vägrade och blockade mig på Facebook.

Till slut orkade inte Maria längre och sa upp sig. Hon har inte fått någon ersättning för det hon varit med om.

En rundringning som Byggnadsarbetaren gjort visar att hennes problem är långt ifrån unikt. Svartsjuka tycks vara en välkänd utmaning för kvinnor inom bygg:

Lotta Jepsen Sjölander är aktiv i Näta, ett nätverk för kvinnor inom bygg. Hon tror inte att situationen är en norm i branschen, fast hon själv varit med om liknande situationer.

– Det har varit kollegors flickvänner som varit svartsjuka och oroliga för att de jobbar med en tjej. Men jag tror att det handlar om samhällsnormer. När jag ville börja inom branschen fick jag höra att bara tjejer som är ute efter att ligga jobbar med bygg... Kvinnor får ofta en stämpel på sig i samhället. Vi utsätts för så mycket, både från män och andra kvinnor.

– Samtidigt är många av mina kollegor nära vänner och det är inget problem för deras flickvänner. Och det kan ju även handla om att männen i fråga kanske gjort saker som gör att deras partners blivit svartsjuka. ○

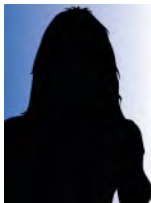
Lotta Jepsen Sjölander har själv varit med om liknande situationer.

”En av mina chefer har mig sparad under ett mansnamn i sin telefon.”

"Mimmi" jobbar inom mark och anläggning i en större svensk stad:

– Min kollega berättade för frugan om hur han hade gjort ett visst jobb ihop med mig. Hon gick

i taket. Det räckte med att jag var kvinna. Vid ett tillfälle kom jag över med min sambo till dem och efter det lugnade hon ner sig. Och en av mina chefer har mig sparad under ett mansnamn i sin telefon. "Det skulle inte gå annars" sa han. Hans fru är så svartsjuk och det skulle vara jobbigt hemma om hon visste.

Fotonot: Maria, Mimmi, Angelica och Carina heter egentligen något annat.

"En tjej kom och hämtade sin sambo från bygget. Hon tyckte jag var hans typ."

"Carina", byggnadsarbetare i Mellansverige:

– Jag har blivit direkt konfronterad ett tiotal gånger.

Jag har fått hotfulla meddelanden, "lämna min karl i fred". Och då vet jag inte ens vilken karl det handlar om. En tjej kom och hämtade sin sambo från bygget. Hon hade sett mig och tyckte att jag var hans typ. Att han tyckte om henne och att jag hade min pojkvän brydde hon sig inte om. En gång fick jag en öl hälld över mig av en okänd kvinna. Jag hade tydligen vid ett tillfälle hejat för trevligt på hennes man på ett bygge.

– Förr i tiden, när jag hörde att det var knorr hemifrån, så åkte jag hem till paret för att presentera mig. Men numera känner jag att det inte är mitt problem. Och jag har ju träffat tusentals människor genom åren och med de allra flesta har det inte varit några problem alls. Så det här är bara en liten procent.

Lämna min karl i fred! 🙄

"Han fick lova att inte vistas ensam med en tjej på jobbet."

"Angelica", plattsättare i södra Sverige:

– När jag gick vuxenlärling så gjorde företaget som jag jobbade på en drive att anställa kvinnor. Så vi var fem tjejer och en kille. Han berättade det för sin fru och då fick han lova henne att inte vistas ensam med en tjej. De var rätt unga, jag var väl minst tio år äldre än han. Vi var på samma bygge emellanåt, men han kunde inte berätta för henne att vi jobbade ihop.

PSYKOLOGEN: "Att en kvinna blir en i gänget kan upplevas hotfullt"

JENNY KNUTSSON är legitimerad psykolog med inriktning mot par och relationer:

– Svartsjuka kan handla om att man tidigare varit med om saker som gör att man känner sig otrygg i relationer och tvivlar på att man duger. Då kan man känna sig osäker på att ens partner verkligen vill ha en. Vara orolig för att kärleken är villkorad och kan tas ifrån en. Så en del av svartsjukan sitter i en själva som person. Men som Lotta Jepsen Sjölander säger (se sidan 34) så kan det också finnas erfarenheter av att partnern faktiskt inte betett sig schysst.

– Sedan är oro för otrohet bara en del av svartsjukan. Man kan också vara rädd för att ens partner ska få en djupare kontakt med någon annan. Att någon kommer närmare än vad man själv är. När en kvinna börjar jobba på ett bygge så blir hon förhoppningsvis en del av gemenskapen. Någon som delar jargongen, en i gänget. För en partner som kanske redan känner sig utanför kan det upplevas som hotfullt.

Jenny Knutsson.

– En annan faktor kan vara att en svartsjuk person tittar efter potentiella hot. Om mannen är på ett ställe med många kvinnor så riktas svartsjukan mot flera tänkbara personer, den blir så att säga "utspädd". Men på en väldigt mansdominerad arbetsplats finns det kanske bara en person att rikta svartsjukan mot. Då får den personen klä skott för alla misstankarna.

Hur kan man förändra det här?

– Efter hand som branschen får in fler kvinnor så blir det mer normaliserat att byggen är blandade arbetsplatser. Man behöver öppna de mansdominerade yrkena så att de blir mer jämställda. Men det är ingen "quick fix", utan en långsam process.

Vad är ditt råd till kvinnor som drabbas av andras svartsjuka?

– Stå på dig! Säg till din chef, dra in facket. Det här är en fråga om dålig arbetsmiljö, se till att få stöd. Ju fler som säger ifrån, desto lättare kan rutiner skapas. Byggvärlden måste vänja sig vid att hantera sådana här frågor. ●

FOTO: ISTOCK

ergofast
PRO FASTENING SOLUTIONS

Säljare - Bygg till Stockholm

Naturstenar som bryts ut ur berg har länge varit en del av byggandet. De används överallt; **på golv, till trappor, fasader och köksbänkar**. Känner du igen de vanligaste sorterna och hur de blir till?

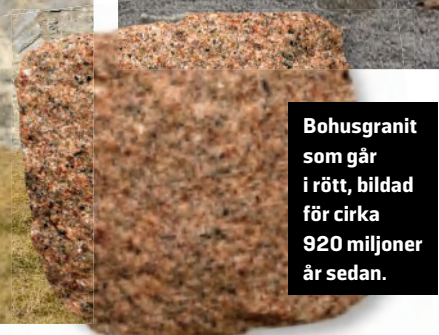
FOTO:
Mostphotos,
Wikimedia
commons

Ringmuren i Visby är byggd av kalksten som bröts i vallgraven utanför och på näraliggande Galgberget.

Natursten kan användas vid stenläggning.

Bohusgranit som går i rött, bildad för cirka 920 miljoner år sedan.

FÅ STENKOLL PÅ STENEN

1 HÅRD SOM ...
● I Sverige bryts det ett sjuttioal olika stensorter i våra stenbrott. Cirka 75 procent av brytningen går på export. En sort som finns över stora delar av landet är granit. Hård som granit brukar man säga. Och det stämmer. Granit är väldigt hård, vilket gör den hållbar. Därför har den använts mycket till bland annat gatubeläggningar och som konstruktionssten i byggnader. Granit är en av de vanligaste bergarterna i jordskorpan och den bildas när magma, vulkansten, kyls av långsamt på sin väg upp genom

jordskorpan. Det finns många olika varianter när det gäller färgen på granit vilket beror på skillnader i mineralsammansättningen.

2 LAGER PÅ LAGER
● Kalksten är till skillnad mot granit en så kallad mjuk sten. Den är i huvudsak uppbyggd av mineralet kalkspat där kalkstenen växer fram då partiklar från exempelvis andra bergarter utsöndras och organiskt material faller ner och lägger sig i lager efter lager. De pressas sedan samman och kalkstenen bildas. Kalksten kan även

bildas genom utfällning av mineralen kalcit, något som gäller för den mesta av kalkstenen som finns i Sverige.

3 TUSENTALS ÅR
● Människan har i årtusenden använt berg vid byggande. Det började med tillverkning av verktyg under stenåldern, men med tiden blev natursten även en del av själva konstruktionen. Grekerna sticker ut och tog stenbyggandet till nya nivåer under antiken. Ett exempel är Akropolis som är byggd med marmor från bergs-

kedjan Pentelikon. Marmor bildas när kalksten pressas samman och samtidigt utsätts för höga temperaturer, vilket förändrar både kristallstrukturen och den kemiska sammansättningen i berget.

4 SMÅ SANDKORN
● Sveriges äldsta byggnad i sten är Dalby Heligkors kyrka utanför Lund. Uppförd under 1000-talet. Dopfunten i kyrkan är huggen i sandsten. En sandsten är uppbyggd av små sandkorn som fogats ihop med matrix och cement. Sandkornen innehåller ofta mycket kvarts, men även

Bänkskiva till kök i grå granit.

... med Cenneth Niklasson

cn@byggnadsarbetaren.se

Akropolis
i Aten. Byggd
i marmor.

Dopfunten
i Dalby Helig-
kors kyrka
– huggen
i sandsten.

fältspat förekommer. Färgen varierar beroende på färgen på sanden.

5 TYDLIGARE MÖNSTER

• Gnejs är en av de äldsta naturstenarna som bryts och det finns gott om den i hela Skandinavien. Den bildas av annat berg och då kan det handla både om lite hårdare och mjukare berg. Om det handlar om mjukare berg så bildas gnejsen när det utsätts för högt tryck och värme. Till skillnad mot graniten är det mer ordnat mönster på gnejsen. Det är en tydligare lager på lager-effekt. Gnejs används till bland annat stenväggning.

VISSTE DU ATT ...

Curlingstenar känner de flesta till, Sverige är ju en stornation i sporten. Men vilken sten är de gjorda av? Jo, granit som bryts i Skottland.

GUIDE®
GUIDEGLOVES.COM

PRO PERFORMANCE VINTERSÄKRAT SKYDD FÖR PROFFSEN

GUIDE 5122W

- VATTENTÄT

- HI-VIZ

- TOUCHSCREEN

LÄS MER

Scanna koden
med mobilkameran

MINI-CV LARSHYLÉN, 61 år, Jönköping, VENTILATIONS- MONTÖR

Har fått nytt jobb: Som ventilationsmontör på Bravida i Jönköping.

Styrkor: Lagspelare, energisk.

År i yrket: 14 år som ventilationsmontör, tidigare plåtslagare i 30 år.

Fritiden: Gillar att titta på sport, exempelvis fotboll och innebandy, sköta om huset och resor.

Oväntad talang: Jag har ingen.

... och hur är kaffet på nya jobbet?

41

Så många jobb som ventilationsmontör fanns att söka på Arbetsförmedlingen (augusti 2022).

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?

Skriv till oss så kontaktar vi dig.
Märk mejlet med "På nytt jobb"
redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Det bästa med jobbet är att komma ut till byggarbetsplatserna och träffa människor. Det tycker **ventilationsmontören Lars Hyltén** som blev headhuntad till nya jobbet på Bravida i Jönköping.

»Jag har aldrig behövt söka något jobb«

Hur fick du det nya jobbet?

– Min kollega Henrik, som jag tidigare jobbade med, rekommenderade mig till jobbet på Bravida. Platschefen ringde upp mig och frågade om jag var intresserad. Jag har aldrig behövt söka något jobb inom plåt- och ventbranschen.

Vad gör du nu?

– Just nu monterar vi ny ventilation i en skola i Jönköping.

Hur skiljer det sig från andra ställen som du varit på?

– Det är precis samma

sak. Det enda är att det är en ny arbetsplats. Annars är det jättelikt.

Vilka är utmaningarna?

– Att man ska hålla tidsplanen. Hittills ligger vi bra till på det här jobbet.

Kan det bli stressigt?

– På slutet kan det bli det. Det har varit långa väntetider på grund av corona, exempelvis på vissa material, så det gäller att beställa i tid. Framförhållning är bra.

Vad är det bästa med nya jobbet?

– Att man får komma ut på byggarbetsplatserna och träffa människor. Det är ett fritt arbete och varje jobb är en ny, liten utmaning. På min tidigare arbetsplats hade man inte kvar nyproduktionsdelen, så det saknade jag. Det blev mindre och mer serviceinriktade jobb.

Om du inte var ventilationsmontör skulle du vara...?

– Vaktmästare på Friends Arena eller någon annan stor arena. Klippa gräs och göra det fint, och samtidigt kunna kolla på matcherna.

KATARINA CONNHEIM

FOTO: PRIVAT

Ventilationsmontören Lars Hyltén jobbar på en skola i Jönköping.

FOTO: SERNEKE

Högst i Norden – då firas det med pizza

Under september fick Norden en ny högsta byggnad när Karlatornet i Göteborg gick förbi Turning Torso i Malmö. Karlatornet är redan över 200 meter och slår därmed Turning Torso med cirka tio meter.

En som var med under gjutningen som förde upp Karlatornet till första-platsen var betongarbetaren och skyddsombudet Joakim Ljungdahl. Han tog händelsen med ro.

– Jag har varit med sedan starten på varje våning så för mig var det inget speciellt på det sättet, säger Joakim Ljungdahl som blev bjuden på italienskt.

– Det blev en leverans på några hundra pizzor upp till toppen.

Hos oss hittar du Mirka som är världsledande inom slipmaterialteknologi med högklassiga slipprodukter, verktyg och hela slipsystem för speciella behov.

MIRKA

BIG
GRUPPEN

LITE SNACK MYCKET VERKSTAD

BIG-gruppen är Nordens ledande bygg- och industriedja med ca 100 yrkesbutiker i Sverige och Norge med regionala lokala lager.

100000-tals företagskunder kan inte ha fel. Kontakta oss för mer information.

Hitta ditt BIG-företag på www.big-gruppen.com

BIG-gruppen orter: Alingsås| Borås| Boden| Eskilstuna| Falköping| Gävle| Göteborg/ Hisingen/ Tagene| Gällivare| Götene| Halmstad| Helsingborg| Hässleholm| Jönköping| Karlstad| Kiruna| Kristianstad| Ljungby| Luleå| Lund| Malmö/City/Fosie| Markaryd| Mölndal| Norrköping| Pajala| Piteå| Ronneby| Sjöbo| Skellefteå| Skene| Skövde| Stenungsund| Stockholm/Bromma/Globen/Hornsberg/Såtra/Täby/Lunda/Västberga| Svenljunga| Tranemo| Trollhättan| Uddevalla| Umeå| Uppsala| Varberg| Vimmerby| Västerås| Växjö| Örebro.

BIG-gruppen företag: Albins- Derome Bygg & Industri- Flinks Jäm- Gamla Jernboden- IMAB- IP Industripartner- Laitis- Lundqvist Maskin & Verktyg- Markaryds Järn- Maskin & Verktyg- MOVAB- Skene Järn- Skydd & Verktyg- Sohlbergs- Stål & Verktyg- Österbergs.

Andelar skulle tas, cashen skulle in.
Han var **STOR, STARK OCH RIK**, med en hård attityd.
Sen kom **KATASTROFEN** som förändrade allt.

TEXT: Artur Nordfors Kowalski FOTO: Malin Arnesson

» Jag var som en krigsherre «

Han kliver in på fabriken tio i nio, klädd i jeans, t-shirt och en hoodie. I handen har han en påse färska frallor till personalen. Släpper in hunden, som springer för att hälsa på killarna vid maskinerna. Bakar en snus. Sätter sig vid datorn för att kolla inkommande order. Väggen är täckt av inramade diplom. Årets företagare 2017. Sponsor av Chalmers miljöprojekt i Kina. Kursintyg fartygsbefäl klass VIII. En massa karategraderingar. Stoltast är han över är ett gulnat diplom från 1974: "För tjänst som skolpolis".

Ett stillasittande liv har aldrig funkade för uppfinnaren, hantverkaren och fabrikören Johan Strömberg. Han var skoltrött och bråkig som tonåring, tränade kampsport och backade aldrig. Redan som 14-åring började han jobba helger och lov som hantlangare på Ugglarps Bygg i Falkenberg. Efter hand blev han lärling där och sedan snickare och lagbas.

– Jag älskade att bygga och bära och ju jävligare det var, desto roligare, säger Johan som blev kvar i 23 år som snickare.

Johan vid starten för runt tjugo år sedan: "Drevet såg ut som en lakritsremsa och man var skitig som en sotare varje dag".

Jävligt blev det också för knäna som tog stryk av att krypa runt på golv och märka ut var reglarna skulle stå. 1994 fick Johan en snilleblix: han tog patent på en tejp med markeringar tryckta var 30:e centimeter. Istället för att mäta

Efter att Johan Strömberg överlevde tsunamin i Thailand har hans fokus legat på att andra också ska gagnas av hans framgång.

upp gång på gång kunde man nu bara klistra på tejen och montera efter den.

Han startade sitt företag 3C Production AB och började tillverka och sälja tejen på heltid. För att få in pengar till verksamheten jobbade han på med bygg på halvtid. Och snart dök nästa idé upp.

– Vi stod och drevade med PU-skum och min kompis fick ett allergiskt anfall. Jag började läsa på om isocyanaterna som finns i skummet, hur jävla giftiga och brandfarliga de

är. Då tänkte jag, hur svårt är det att uppfinna ett giftfritt drevmaterial?

Nu hanns inte snickarjobbet med längre. På kvällarna stod Johan i garaget och experimenterade fram en slags skumgummi som impregnerades med bitumen. Gamla tiders tjärdrev i modern tappning, kan man säga.

I trakten fanns en biltvätt som skulle byta ut sin utrustning och Johan fick den gamla. Av delarna byggde han den första produktionsmaskinen, som

»Jag kunde lyfta 180 kg på den tiden. Men jag orkade inte hålla i honom och han spolades iväg.«

valsade skumgummit i asfaltstjärnan.

Det gick långsamt till en början. Varje sextontimmars arbetsdag resulterade i nittio femmeters rullar med drev. Men så skickade arbetsförmedlingen över två killar och Johan köpte en fabriksbyggnad som han gjorde i ordning.

– Jag byggde om en gammal såg till ett utrullningssystem som kunde såga drevremсор i olika bredder. Och plötsligt var vi uppe i 600 rullar dagligen.

Vinnarskallen och den hårda attityden hade han med sig in i affärslivet. Han beskriver sin mentalitet under den här tiden med ordet "krigsherre". Marknadsandelar skulle tas, pengarna skulle in. Och när han arbetat nästan dygnet runt i flera år, så kom de faktiskt in.

Vad ingen visste var att allt skulle ändras inom kort.

Vid det här laget var Johan gift och hade tre barn. 2004 köpte hans fru Lena biljetter till Koh Phi Phi i Thailand. I smyg, för hon visste att han skulle säga att han hade för mycket att göra annars. Men nu skulle det äntligen bli semester.

– Vi var vid hotellpoolen precis bredvid stranden när min son plötsligt pekar ut mot havet och säger "titta där ute"! Vattnet försvann i bukten. Det blev helt torrlagt. Båtarna hamnade på botten. Och så såg vi vågen.

Ingen förstår exakt vad som håller på att hända, men Johan känner på sig att något är väldigt fel. Han lyckas få upp sin familj på ett tak. Då sköljer den första vågen in. Den

krossar allt i sin väg, spränger glasrutor och rensar bort allt löst.

– Sedan kom den andra vågen och vi spolades runt. Det kom båtar och allt möjligt flygande över oss. Jag åkte in i ett betongfundament och slog sönder ryggen.

Då kommer hans tredje barn flytande.

– Jag var ingen liten kille, jag kunde lyfta 180 kilo på den tiden. Men jag orkade inte hålla i honom och han spolades iväg...

Till slut börjar vattnet sjunka undan. Pojken och Lena är borta. I timmar vandrar Johan omkring barfota genom glassplitter, skräp och förvriden metall och letar. Han beskriver landskapet som helt överkligt. Överallt ligger döda kroppar bland drivor av krossat bråte. I en brädhög hittar han två levande kvinnor som han lyckas få ut. Men hans familj syns inte till.

Johan tar sig tillbaka till sina två barn och de börjar gå mot högre höjd. Vid det här laget är han i riktigt dåligt skick, han är i djup chock och hallucinerar.

– Jag hade en massa sår överallt och fötterna såg ut som spruckna meloner. När vi till slut kom upp på berget så svimmade jag.

På båten till Phuket inträffar miraklet. En kompis telefon ringer. Lena och sonen är vid liv, på sjukhuset som Johan är på väg till!

– Vi syddes ihop allesammans. Min son hade en bit trä i benet. Först ville läkarna amputera, men de opererade honom och han fick behålla benet. Han var tolv då.

Där vände Johans liv.

– Jag började tänka i helt andra banor efter det. Det finns viktigare saker än pengar, man kan inte gå och roffa åt sig hela tiden. Det är lite Bamse över min filosofi: Om du är stark, så måste du vara snäll. Och jag var ju stor, stark och rik.

Sedan dess har Johans fokus legat på att andra också ska gagnas av hans framgång. Han har hjälpt barn på flyktingförläggningar, ordnat jobb åt nyanlända och på andra sätt stöttat folk som behöver hjälp.

– Det fanns en fiskare på Phi Phi, en duktig man som hade blivit ut med allt. Vi samlade ihop pengar bland folk vi kände och köpte en båt till honom. Nu har jag åkt i den! Den heter Falkenberg.

Den nuvarande fabriken köpte han 2015. När han byggt klart maskiner och inredning började han se sig om efter nästa projekt. Bredvid fabriken låg en bit mark som inte utnyttjades.

– Jag läste om en militär hinderbana på

Johan hjälpte en fiskare som förlorat allt att köpa båten "Falkenberg". Nedan: Kyrkan i Phuket där familjen återförenades efter tsunamin.

Ett av Johans projekt – en 3 000 kvadratmeter stor hinderbana öppen för alla att använda: "Jag tänkte, hur svårt kan det vara att bygga en sån?" Sonen Jonathan är hack i häls.

»Om du är stark så måste du vara snäll. Och jag var ju stor, stark och rik.«

➤ I16 i Halmstad, med olika hinder att ta sig över och så vidare. Den hade varit öppen för folk som ville komma dit och träna, men nu hade Försvarmakten stängt banan. Jag tänkte, hur svårt kan det vara att bygga en sån?

Sagt och gjort. Johan gjorde i ordning marken och beställde en långträdare med byggmaterial. De nästkommande fyra månaderna gick han dit varje kväll efter jobbet och grävde, borrade och snickrade. Och till slut stod en 3 000 kvadratmeter stor hinderbana färdig. Öppen för alla att använda, gratis.

Livsfilosofin hade också mynnat ut i ett starkt miljötänk, så Johan bestämde sig för att bygga en solcellspark på 2 300 kvadratmeter.

– Jag köpte en bit mark av kommunen, sågade bort skogen, drog upp stubbarna, jämnade till och satte upp solcellerna. Jag gjorde ju allting själv, så det blev mycket billigare. Men runt fyra och en halv miljon har jag lagt ner på solpanelerna.

Sedan 2017 levererar parken mer el än fabriken gör av med, helt utan koldioxidutsläpp. Och den är lönsam också, elbolaget köper överskottselen.

– I vintras gick alla maskiner på fullt. Då fick vi tillbaka 65 000 kronor! Och bara under semestern i juli fick jag in 79 000.

Han ger sig aldrig och kan aldrig sluta; "Att jobba på är väl en bra egenskap?".

Johan Strömberg med frun Lena Cebelius och barnen Jonathan Strömberg, med hunden Happy, och Adam Strömberg. Båda sönerna jobbar i fabriken.

I dag jobbar två av sönerna på fabriken. Den lille pojken som sköldes bort av vägen är nu produktionschef. Och vid 61 års ålder börjar Johan så smått slå av på takten. Det är därför han kommer till jobbet strax före nio numera, istället för fem på morgonen som innan. Men han arbetar fortfarande mer än heltid.

– Som jag levtt har kroppen fått stryk. Jag har bytt så många leder vid det här laget, jag har väl blivit opererad tjugo gånger. Men jag kan aldrig sluta, jag jobbar på. Och det är väl en bra egenskap? Att man aldrig ger sig. ○

LYRA
DRY PROFI

LYRA
DRY PROFILED

0303 37 37 80
info@filanordic.com
www.filanordic.com

FILANORDIC

LÄRLING?

– det här gäller vid en provanställning

Som företagslärling föll Frida Borg in under ett annat regelverk än gymnasielärlingar.

Ställningsmontören Frida Borg fick besked av vd:n att provanställningen skulle upphöra inom två veckor. Men i själva verket hade hon **RÄTT ATT FÅ VARSLET TVÅ MÅNADER I FÖRVÄG**.

– Jag är besviken över att företaget gick till väga som de gjorde, säger hon.

TEXT: Katarina Connheim **FOTO:** Privat

Det var i juni i år som 27-åriga ställningsmontören Frida Borg var ute och jobbade på en byggarbetsplats i Falkenberg när vd:n ringde. Han berättade för henne att hennes provanställning skulle upphöra inom två veckor.

Frida Borg hade arbetat som företagslärling sedan oktober 2021 på Hermanson Byggställningar och hade tolv månaders provanställning. Hon trivdes bra och tycker att ställningsjobbet var roligt och utmanande. Hon fick också beröm från arbetsledare och kollegor i teamet, där hon arbetade.

– Jag var ju helt grön när jag började men tyckte att jag byggde upp mina muskler snabbt och att det gick lättare

för varje månad. Jag har alltid skött mig och gjort det som jag blivit tillsagd.

Under telefonsamtalet fick inte Frida Borg någon närmare förklaring till varför, bara att ”vi tycker inte att du håller tempot” och ”vi har valt att avsluta provanställningen och det är som det är”.

– Jag tycker att det var en orättvis bedömning. Jag är lärling och lär mig fortfarande. Jag tycker att jag håller tempot, inte som en fullbetald, eftersom jag fortfarande är lärling.

Dessutom hajade hon till över att hon fick beskedet att hon skulle sluta inom två veckor.

– Jag tyckte inte att det lät rätt och kontaktade Byggnads.

Frida Borg hade kontakt med Henrik Fager, ombudsman, på Byggnads Väst som berättade att hon hade rätt att få besked två månader i förväg om anställningen ska fortsätta eller avbrytas, enligt de nya reglerna i Yrkesutbildningsavtalet (YUA).

– Som företagslärling faller du in under ett annat regelverk än gymnasielärlingar. Vi kollade upp saken och skickade texten från byggavtalet till vd:n. Företaget insåg att de hade gjort fel, gjorde om och gjorde rätt, säger Henrik Fager.

Vid provanställningar på byggavtalet som pågår mellan sex och tolv månader måste arbetsgivaren två månader i förväg skriftligen underrätta lärlingen och informera BYN-regionen om detta.

Frida Borg trivdes bra med ställningsjobbet och tycker att hon blev orättvist behandlad när hon inte fick fortsätta provanställningen.

Hermansson Byggställningar ändrade varseltiden till två månader och Frida avslutade anställningen i mitten av augusti. **Vad innebär det för en lärling att få längre varseltid?**

– Större möjligheter att hitta ett nytt arbete. Att det finns tid för omställning och det är ju alltid bra med framförhållning, säger Henrik Fager.

Stefan Arvidsson, vd på Hermansson Byggställningar:

– Vi gjorde ett misstag först, sedan pratade vi med Byggnads och gjorde rätt. Det var ingen tanke bakom att vi skulle göra fel. Vi ändrade till två månader.

Borde inte du som arbetsgivare ha koll på reglerna när det gäller lärlingar?

– Givetvis ska vi ha koll på alla regler och vi försöker att följa alla regler så gott vi kan som en seriös företagare. Just i det här fallet hade vi missat att göra det skrift-

lig två månader i förväg.

2020 kom det nya Yrkesutbildningsavtalet (YUA) och i de nya reglerna infördes provanställning för lärlingar, vilket inte fanns tidigare.

– Det var många frågor och farhågor

»Vi gjorde ett misstag först, sedan pratade vi med Byggnads och gjorde rätt.«

både från arbetsgivare och ombudsmän när vi gick från det gamla till det nya avtalet, men sedan har jag inte hört något. Men det är ju speciella regler för företagslärlingar, säger Görgen Zilén, ombudsman och tidigare yrkesutbildningsansvarig på Byggnads.

Frida Borg vet att arbetsgivaren inte behöver ge någon orsak till att anställningen ska upphöra, men hon är ändå besviken över att hon fick informationen via telefon och inte någon riktig förklaring.

– Min uppfattning är att beskedet bör överlämnas personligen och att arbetsgivaren ska kunna motivera varför de väljer att avsluta anställningen. Att vara chef innebär att du ska kunna säga obekväma saker på ett bra sätt, säger Görgen Zilén, ombudsman på Byggnads. ○

Få koll! Så här ser reglerna ut

● Skiljer sig mellan avtalen

FÖRETAGSLÄRLING PÅ BYGG- OCH MASKINENTREPRENADAVTALET

2020 kom det nya Yrkesutbildningsavtalet (YUA) och i de nya reglerna infördes provanställning för lärlingar, vilket inte fanns tidigare.

- Anställningen av en företagslärling ska vara en tillsvidareanställning, som kan inledas med en provanställning.
- För lärlingar inom maskinyrken är provanställningen högst sex månader, för övriga inom bygg är den högst tolv månader.
- Som företagslärling får du utbildningen på företaget. Utbildningen består av två delar, en teoretisk och en praktisk.

... OCH DET HÄR GÄLLER VID PROVANSTÄLLNINGAR

- En provanställning av lärlingar bygger i huvudsak på reglerna i las. Under de första sex månaderna som företagslärling kan en provanställning avbrytas utan att arbetsgivaren behöver ange någon särskild grund. Arbetsgivaren ska underrätta lärlingen minst två veckor i förtid.
- Ett undantag från las är exempelvis provanställningar på byggavtalet som pågår mellan sex och tolv månader. Då måste arbetsgivaren skriftligen underrätta lärlingen och informera BYN-regionen om detta två månader i förväg, enligt det nya Yrkesutbildningsavtalet (YUA).
Arbetsgivaren behöver inte uppge någon särskild grund till att anställningen avbryts.

REGLER FÖR FÖRTAGSLÄRLINGAR PÅ ANDRA AVTAL

- **Teknikinstallationsavtalet Vvs & kyl, Plåt- och ventilationsavtalet** kan provanställning ges de sex första månaderna. Enligt Glasmästeriavtalet kan en lärlingsanställning inledas med tre månaders provanställning.
- Om arbetsgivaren avser att avbryta provanställningen ska lärlingen underrättas om det senast 14 dagar i förväg.
- Om inte detta sker övergår provanställningen i en tillsvidareanställning.

PROVANSTÄLLNING FÖR GYMNASIE- OCH VUXENLÄRLINGAR

- För gymnasie- och vuxenlärlingar är det **högst sex månaders provanställning** som gäller.
- Arbetsgivaren måste underrätta lärlingen två veckor i förväg om anställningen ska fortsätta eller inte.

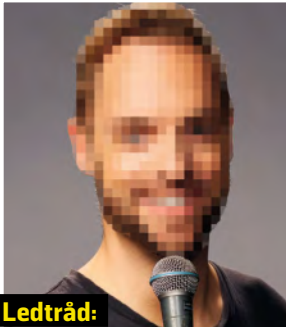
Lindrar värk och stela ryggar

- ♥ Avslappning
- ♥ Bättre sömn
- ♥ 20 års garanti
- ♥ Enkel att rengöra
- ♥ Tillverkas i Sverige

www.spikmattan.com

Svenska Spikmattan™

Vem där?

Ledtråd:

Frågar ut experter – och har ingen gräns.

1–10:e pris: Tio med rätt svar vinner var sin dubbeltrisslott.

GRATTIS TILL VINNARNA I NR 8

Grattis till fem av er som kryssade rätt i förra numret: Anders Ångman, Hässleholm, Gerard Pyke, Sundbyberg, Märta Backman, Obbola, Mats Hellström, Sollefteå, och Magnus Åkerström, Brunflo.

● Skicka ditt svar senast 3/11 till: "Tävling", Byggnadsarbetaren, Box 519, 101 30 Stockholm, eller red@byggnadsarbetaren.se. Ange namn, adress och mobilnummer. Lycka till!

**Snart pensionär?
Bli jobbonär!**

Hos oss bestämmer du själv när och hur mycket du vill jobba.

Läs mer på veteranpoolen.se

VETERANPOOLEN
HEMMET | HANTVERK | TRÄDGÅRD | BEMANNING

Snickare på BYGGET

Här snackar vi om snickarnas vardag på bygget.
Häng på vår Facebookgrupp!

facebook.com/Byggnadsarbetaren

Hos oss hittar du Honeywells världsledande sortiment inom personlig skyddsutrustning.

Honeywell
MILLER

BIG
GRUPPEN

LITE SNACK MYCKET VERKSTAD

BIG-gruppen är Nordens ledande bygg- och industriedja med ca 100 yrkesbutiker i Sverige och Norge med regionala lokala lager.

100 000-tals företagskunder kan inte ha fel. Kontakta oss för mer information.

Hitta ditt BIG-företag på www.big-gruppen.com

BIG-gruppen orter: Alingsås| Borås| Boden| Eskilstuna| Falköping| Gävle| Göteborg/ Hisingen/ Tagene| Gällivare| Götene| Halmstad| Helsingborg| Hässleholm| Jönköping| Karlstad| Kiruna| Kristianstad| Ljungby| Luleå| Lund| Malmö/City/Fosie| Markaryd| Mölndal| Norrköping| Pajala| Piteå| Ronneby| Sjöbo| Skellefteå| Skene| Skövde| Stenungsund| Stockholm/Bromma/Globen/Hornsberg/Sätra/Täby/Lunda/Västberga| Svenljunga| Tranemo| Trollhättan| Uddevalla| Umeå| Uppsala| Varberg| Vimmerby| Västerås| Växjö| Örebro.

BIG-gruppen företag: Albins- Derome Bygg & Industri- Flinks Järn- Gamla Jernboden- IMAB- IP Industripartner- Laitis- Lundqvist Maskin & Verktyg- Markaryds Järn- Maskin & Verktyg- MOVAB- Skene Järn- Skydd & Verktyg- Sohlbergs- Stål & Verktyg- Österbergs.

Nu är det modernt att resa med tåg igen. Och du kan komma längre än du tror på en dag eller ett dygn. Tag plats!

Så går resan på räls

- Resan börjar vid köksbordet. Planera noga. Ladda ner appen Railplanner, som hjälper dig med allt.
- Interrailkort lönar sig nästan alltid. Kolla hur långt du kommer på fyra resdagar och jämför med priset för biljett dit och hem. Kortet ger ofta rabatt på lokaltåg och färjor.
- Boka i tid om du ska resa populära helger.
- Tag med matsäck, vatten och tandborste och extra batteri till skärmarna. Då blir resan precis så där smooth som du drömde om.

HAMBURG

● Hamburg har seglat upp som en nytt resmål nu när det går direkttåg dit. Kliver du på tåget i Stockholm vid 9 på morgonen kan du checka in på ett skapligt billigt hotell på kvällen. Du hinner med sen middag och en god öl när du kommit fram. Här finns bra konstutställningar, många restauranger, ölserveringar samt ett härligt urbant liv. Bra att veta: många krogar håller stängt måndagskvällar.

KÖPENHAMN

● Om du åker från Stockholm är du där på bara fem timmar. Tänk på att det går att ta sig med lokaltåg från Malmö till Köpenhamn, om direktavgångarna är fulla eller för dyra. Väljer du första klassbiljett på SJ, får du frukost på tåget om du åker tidigt. Du kliver av mitt i staden och därefter finns både Tivoli och Köttbyn, med massor av olika restauranger, på gångavstånd. Glöm inte att beställa den "röde pölsen" i en kiosk på vägen.

Tuffa ut i

TEXT: Isabella Iverus FOTO: Mostphotos

ŚWINOUJŚCIE

● Få känner till de fina små turiststäder som ligger som ett pärlband på Polens nordkust. Du tar dig enkelt dit med tåg till Trelleborg och sedan färjan över, som tar sju timmar och som ger rabatt på priset om du åkt på interrailkort. Både mat och boende är väsentligt billigare än i Sverige och det finns mycket att se. Lokaltåg tar dig vidare till både Gdynia och Gdansk.

BERLIN

● Till Berlin kommer du med det gammeldags snälltåget från Stockholm. Här finns kupéer som förr och matsal med vit duk. Du kliver på i Stockholm vid 16 och vaknar vid 09. Ett byte måste du göra i Köpenhamn men därefter kan du sova hela vägen dit (och tillbaka). Berlin har både party, shopping och kultur. Få promenader slår den längs den gamla Berlinmuren, där olika konstnärer hjälpt till att omvandla muren till en konstutställning.

Ta mig till
Berlin, snälla.

SVERIGES STÖRSTA HUNDRALAPP!

Enligt Risk & Försäkrings årliga jämförelse (aug 2022) av 13 pensionsbolag har vi på Folksam LO Pension varit bäst i Sverige på att få våra kunders fondsparande att växa. En sparad hundralapp 2009 har vuxit till imponerande 330 kronor 2021, jämfört med 250 kronor i genomsnitt. Så ska det se ut!

VÄLJ FOLKSAM LO PENSION PÅ FORA.SE!

Europa

PARIS

● Är du sugen på städernas stad, Paris? Då får du lägga på ett par dagar på din resa. Då åker du först till Hamburg och pausar. Sedan är det en dags – eller natts – resa kvar men därefter vaknar du med Eiffeltornet i blickpunkten. Se till att köpa liggplats om du väljer nattåg så att du vaknar någorlunda utsövd och kan utnyttja din lediga tid. Paris är stort och dyrt. Billigast är att bo på Airbnb och köpa dagskort på metron – franska tunnelbanan – för att ta dig runt.

Eiffeltornet
när solen
går upp?
Mais oui!

”Jag behöver gå in i mörkret för att **få tillbaka leendet**”

Vinylalbumen med sina slitna kanter i tv-hyllan. Cd-skivorna med trasiga plastfodral där nere i källaren. Spotifylistorna i mobilen.

Nästan alla talar samma vemodiga språk. Countrydepp i ”Lungs” med Townes Van Zandt, krigsvisan ”Barbara” med Yves Montand, Cornelis Vreeswijks version av begravningsberättelsen ”Märk hur vår skugga”.

Jag vet inte varför jag lyssnar på så mycket sorgsen musik. Men när jag har bråkat med tonårssonen om läxor, stökigt rum och ansvar. När jag blivit för arg och höjt rösten. Då bara måste jag gå in i mitt rum, rensa skallen med Regina Spektors mollstämda hamrande på pianot i ”Après moi”. Andas. Och förhoppningsvis komma tillbaka som en bättre pappa.

För många är moll samma sak som sorg, smärta och längtan. För mig är det tröst.

Jag behöver gå in i mörkret en liten stund för att få tillbaka leendet igen.

Jag vet, det låter som att jag återfötts som Kay Pollak, regissören som åker landet runt och säger att man blir glad bara man ”väljer glädje”. På med en Adele-ballad om brusten kärlek, bara, så slipper du knapra antidepressiva tabletter! Så är det så klart inte, det bara råkar funka på mig.

FULLÄNDAT LEDMOTIV

Vemod kan också vara något fint, både i musik och vardag. För det är höst. En gammal tant med en rullator fastnar med hjulen i något brunt klegg utanför Coop. Det kommer en kastvind med blöta löv rakt i hennes ansikte. Ändå

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Regina Spektor – bra att rensa skallen med.

stretar hon vidare med sin matkasse dinglande på styret. När jag går förbi henne har jag Jan Johanssons ”Visa från Utanmyra” i lurarna. Kvinnan hukar sig i blåsten och tar sig envist framåt till Johanssons sorgsna plinkande och Georg Riedels lekfulla bas. Det blir ett fulländat ledmotiv till det svenska vemodet.

GÅR I MOLL

Förutom ”Jazz på svenska” är det visst många dystra toner i spellistan just nu. Sommarens funkiga hip-hop och disko är ersatt av

låtar som ”Här kommer natten” med Pugh. Ändå känner jag mig rätt glad inombords.

Har jag behövt bearbeta något? Kan det vara mammas tilltagande alzheimer, kompisarna från Ukrainas desperata flykt över Europa, min spruckna relation?

Ingen aning.

Men en sak vet jag. Musiken i mitt livs film, den går i moll.

Johan Fyrk, reporter

Äntligen! Som vanligt hade jag ingen koll på Nobelpristagaren i litteratur. Men kul att alla verkar glada över att Annie Ernaux vann.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Mördaren Jeffrey Dahmers glasögon säljs för 106 000 kronor. Hur morbida kan vi bli?

EFTER JOBBET: BILDKRYSSET

	EN SEAN	HAND- PLOCKA	↘	VERKA GLAD	BOND- BRUD ORD FÖR ORD	↘	SAMLAR KENY- ANER						
	TE- TRAKT												
	TA RYGG						LITEN VÄSTER- BÖTTNING						
	KÅP- KILLE		EROS ROMERSKE TVILLING FAKIRER										
	LÄSA LINDEN- BAUM			↘	START- OMRÅDE		DEN BRUKAR GÅ ÖVER						
AMERI- KANSKA	HEN FRÅN ASMÄRA	↘	HÖRS STICKA	MISSTOGS FÖR DANNE- BRÖGEN	↘	SIPP- STÄLLEN	↓	LÖNN- GÅNG KASTA KORT	MED RUBB FANN SIG RESIGNER- ADI				
HAR VÅL TÄT						GÅ PÅ						FÖR RAKA KURVOR VÄRKA	
SÄLI NORD- LIGA HAV				LÖPTE AMÖK AMUSERA						ÅR TALLRIK TIRADEN		FIXA START- FART	
						FÅGEL- VÅG INGET FÖR ÖGA			↘	SITTA UPPE FEMTE HJUL			
BITA			MANS- GRIS SÄGS RO				YTVIDD INGET FAN AV FERSA					VISSEL- BLÅSARE	
FÖR DIMINUTIVA BYGGARE		DREV PÅ SPIRAT						FLOTTA (MEN INTE GENE- RÖSA)					
			SPELAT ROLL ALIAS ALIAS							RIV- JÄRN		ETT RIKTIGT KAP	DRA SÖDER- UT
FIXA MUSIK				KAN GÅ FÖRE NÅD				SÅRI SJÄLEN					
LINDA				FÖRFÅNG				LÄND					
			LÖD- VERKTYG PÅSTÅR							LEVA VAL- HALLA- VÅSEN			
BUSS- NUMRET						ÄR FAST FÖRR		HAMN FÖR ÖKEN- SKEPP			SES HARE		
NEGERAR													
			BAGAGE- MÄRKE					BLÖTER BERLIN					niklas. aurgrunn @gmail. com

VINNARE I BILDKRYSS 6

Nils-Gunnar Araskog, Åtvidaberg,
 Maria Popov, Göteborg, Catarina Hofling,
 Trollhättan, Olle Classon, Skepplanda, Bengt
 Östlund, Kramfors, Vibjörn Lindbäck, Luleå,
 Tomas Persson, Stockholm, Ulf Brolin,
 Enköping, Gunhild Strand, Sollebrunn, Sarah
 Forsgren, Lövånger, Daniel Svensson, Valbo,
 Leif Jäderholm, Bergby, Gunilla Johansson,
 Södertälje, Sture Lagervall, Trollhättan,
 Anton Persson, Södertälje.

BILDKRYSS 9 Dragnig den 7 november. 15 med
 rätt kryss vinner en dubbeltrisslott.
 Sänd lösningen till Bildkryss 9, Byggnadsarbetaren,
 Box 519, 101 30 Stockholm. Du kan också mejla ditt kryss
 (som jpg eller pdf-fil) till kryss@byggarb.se

OBS! TEXTA TYDLIGT

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

OBS!

Fyll i hela krysset +
 adressrutan, även
 då du skickar
 via e-post.

🕒 **NÄSTA NUMMER KOMMER DEN 17/11**

Huvudskyddsombudet Johan Lundin:

”En klapp på axeln kan ge en knuff i rätt riktning”

Att förbättra arbetsmiljön handlar inte bara om att kontrollera skyddsräcken eller att alla har hjälm.

– Våga även fråga dina kollegor hur de mår, säger skyddsombudet Johan Lundin.

JOHAN LUNDIN ÄR SKYDDSOMBUD och MB i Avesta. Han klev in i rollen med en bild av att uppdraget främst är att se till den fysiska arbetsmiljön. Men han insåg snabbt att den psykosociala arbetsmiljön är minst lika viktig.

– Allt handlar om balans. Mår du dåligt på jobbet och hemma orkar du ingenting. Därför är det så viktigt att vi mår bra på jobbet. Stöttar och berömmar varandra, i stället för att trycka ner varandra.

Det har alltid funnits en machokultur i byggbranschen. Den leder både till belastningsskador och psykisk ohälsa.

– Vi kommer att få en bättre arbetsmiljö om vi vågar bryta tabun och prata om hur vi egentligen mår. Det är en styrka att visa sig svag. Ingen kan vara på topp hela tiden.

Hur gör man det?

– Jag har gått fram och frågat kollegor som verkar ur fas och sagt att ”om du vill kan vi prata”. Det där lilla kan göra så mycket. En klapp på axeln kan ge en knuff i rätt riktning. Som skyddsombud behöver du inte vara terapeut. Det räcker med en hjälpsam hand.

Arbetsgivaren har skyldighet att utforma arbetsmiljön efter individen. Då måste den psykosociala arbetsmiljön måste tas på större allvar. Utöver det personliga lidandet visar dessutom uträkningar att

Johan Lundin.

Foto: Petter Cohen

företagen i byggbranschen varje år förlorar 6,8 miljarder kronor på grund av kränkningar och mobbning. (Se Byggnads rapport på nästa uppslag.)

– Det är superviktigt att det psykosociala välmåendet blir en del företagshälsovården. Om vi ligger på från Byggnads kommer vi att skapa en sund generation med en mer sund syn och en arbetsmiljö öppen för alla. ■

52 BYGGNADSRARBETAREN #9, 2022

Alla ska må bra på jobbet

OHÄLSOSAM ARBETSBELASTNING, kränkningar och mobbning leder till psykisk ohälsa. Därför är det förebyggande arbetet och riskbedömningar viktiga delar för ett sunt arbetsliv och en bra arbetsmiljö. Under Arbetsmiljöverkan, den 24 – 28 oktober, genomför Byggnads skyddsombud extra kontroller.

Det är arbetsgivarens ansvar att se till att din arbetsbelastning är hälsosam.

TÄNK PÅ ATT:

- ▶ Du har rätt att medverka i utformning av din arbetssituation.
- ▶ Din arbetsgivare ska arbeta mot kränkande handlingar och ha rutiner för om något händer.
- ▶ Larma alltid om någon på arbetsplatsen far illa.

MER INFO OM ARBETSMILJÖVECKAN
Material och checklistor för skyddsombud på byggnads.se/arbetsmiljoveckan2022

Fråga hur din arbetskamrat mår

ATT DU FRÅGAR HUR din kollega mår och tar dig tid att lyssna på svaret kan göra stor skillnad för en person som mår dåligt. Och samtalet i sig ökar chanserna till att din kollega får rätt hjälp och behandling i tid.

1 FRÅGA REDAN IDAG

Ju tidigare din arbetskamrat får hjälp desto bättre. En enkel fråga som "Det var länge sedan du skrattade, hur är det med dig?" kan vara en öppning.

2 VAR TILLGÄNGLIG

Visa att du har tid att lyssna. Syftet är inte att du ska lösa din arbetskamrats problem. Det är inte ditt ansvar. Men om hen får prata av sig kan det kännas lättare att söka hjälp.

3 PRATA OM VAD NÄSTA STEG BLIR

Beroende på vad din kollega har berättat kan ni prata om nästa steg. Uppmuntra hen till att berätta för sin chef, sitt skyddsombud, söka hjälp från företagshälsovården eller sjukvården.

BYGGNADS FINNS FÖR EXTRA STÖD

Byggnads företrädare finns för dig och dina arbetskamrater. Mår du själv eller en kollega dåligt? Kontakta ditt skyddsombud, företagshälsa eller chef. Byggnads medlemscenter ger råd och stöd till dig som medlem. Ring 010-601 10 00.

Ladda hem
och läs mer!

Fira ditt skyddsombud!

Den 26 oktober är det Skyddsombudets dag. Passa på att hylla och tacka vardagshjälten på ditt jobb! #vardagshjälte

TRE SNABBA

Varför är det viktigt att alla mår bra på jobbet?

HANNAH LEUCHOVIUS, SNICKARE, BYGGNADS VÄST
– Vi spenderar jättemycket tid på jobbet. En person som mår dåligt blir

ofta sur och det blir inte bra produktionsmässigt heller. Du tar med dig det dåliga måendet hem. På våra skydds rondet frågar vi alltid hur folk mår.

MARIA HERNROTH, EXPERT OCH HÅLLBARHETS-CHEF, SVENSK BYGGTJÄNST

– Det är enorma kostnader både för individer, företag och samhälle. Att må dåligt kan även få fysiska effekter, som hjärt-kärlsjukdomar. Det kan alltså vara livsfarligt att inte må bra på jobbet.

ULF KVARNSTRÖM, CENTRAL ARBETSMILJÖ- OMBUDSMAN, BYGGNADS

– Om inte alla mår bra blir både samarbete och produktion lidande. Särskilt utsatta är dessutom unga och kvinnor. Ur ett jämställdhetsperspektiv och för branschens framtid är det en stor risk om inte alla mår bra.

”Byggnads kommer alltid bevaka medlemmarnas intressen”

NU STÅR DET KLART att vi får en ny regering i Sverige. I skrivande stund pågår förhandlingar mellan de borgerliga partierna för att komma överens om politiken den kommande mandatperioden. En sak kan jag lova. Jag kommer, som Byggnads ordförande, att prata med alla politiker som har inflytande över den politik som berör Sveriges byggnadsarbetare.

”Vi går i stenhård opposition mot allt som hotar jobben eller försämrar villkoren på våra arbetsplatser.”

Det är min skyldighet att ständigt stå upp för Byggnads medlemmar och försvara deras intressen. För en ny regering innebär nya politiska prioriteringar, och alla som värnar byggbranschens framtid måste se till att våra frågor inte hamnar längst ner i prioriteringslistan.

I dag är hela branschen överens om att vi har stora problem med arbetslivskriminalitet och lönedumpning. Den springer ur den totala avregleringen av arbetskraftsinvandringen som tidigare politiker beslutat om.

Många kloka steg har tagits för att städa upp i branschen. Lex Laval har avskaffats, arbetskraftsinvandringen har skärpts och lokala center mot arbetslivskriminalitet har öppnat på flera platser. Till exempel. Men mer behöver

göras för en byggbransch vi kan vara stolta över. Inget bolag ska tvingas ta genvägar för att överleva när fuskande konkurrenter vinner upphandlingar med rena skambud.

TYVÄRR FINNS DET TYDLIGA TECKEN i de borgerliga partiernas tidigare politiska förslag som borde oro alla som värnar en konkurrensneutral byggbransch. Exempelvis har man inte velat återinföra investeringsstödet. Något både branschen och många kommuner skriker efter, inte minst nu när vi närmar oss en lågkonjunktur.

Man vill däremot sänka a-kassan. Det är inte bara ett slag i magen på de som riskerar förlora sina jobb. Det är dessutom ett samhällsekonomiskt självmål som försätter folk i fattigdom och minskar efterfrågan och konsumtionen.

Moderaterna har även tidigare motionerat om att återinföra Lex Laval, vilket ger utländska företag en anti-facklig gräddfil. Det vore ett hårt slag mot både arbetstagarnas rättigheter och mot svenska företags förutsättningar att konkurrera på lika villkor.

De borgerliga partierna föreslår dessutom att våra regionala skyddsombud ersätts med byråkrater och tjänstemän. Ett galet förslag som riskerar arbetsmiljön.

Byggnads och jag kommer alltid att bevaka våra medlemmars intressen. Vi går i stenhård opposition mot allt som hotar jobben eller försämrar villkoren på våra arbetsplatser. Vi får hoppas att den kommande regeringen kan släppa prestigen och se till branschens bästa. Annars går både byggnadsarbetare och företag en tuff framtid till mötes. ■

JOHAN LINDHOLM, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

telefon 010-601 10 68 | mobil 070-306 65 40
e-post johan.lindholm@byggnads.se

Viktigt just nu!

- 1** **Fotbolls-VM närmar sig.** Fifa fortsätter att ducka sitt ansvar för migrantarbetarnas arbetsvillkor. Oansvarigt!
- 2** **Heja Byggnads alla skyddsombud,** som varje dag gör ett fantastiskt jobb! Den 26 oktober är det skyddsombudets dag. Då ska de firas!
- 3** **Grattis alla över 85** och tack för troget engagemang! Nu blir medlemskapet i Byggnads gratis.

Johan lyfter på hjälmen

Byggnads har drivit på så att det nu ska finnas avskilda duschar och omklädningsrum vid tillfälliga arbetsplatser. En självklarhet. Alla ska känna sig välkomna i vår bransch. Alla behövs när vi ska bygga bort bostadsbristen. ■

Så får du Byggnads medlemskalender

I år delas kalendern ut av Byggnads i din region. **Läs om hur och när på byggnads.se/medlemskalender** ■

Dystra siffror om mobbning och trakasserier

ENDAST 10 PROCENT av företagen i byggbranschen uppfyller alla de krav som föreskriften *Organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA 2015:4)* ställer gällande arbetsbelastning, arbetstid och kränkande särbehandling. Det visar en enkätundersökning där över 3700 byggnadsmedlemmar svarat. Enkäten visar också att:

- ▶ En tredjedel av de svarande uppger att de sällan eller aldrig har en hälsosam arbetsbelastning.
- ▶ 58% svarar att det förekommit kränkningar på deras arbetsplatser.
- ▶ 20% har utsatts för mobbning varav 10% det senaste året. För kvinnor är samma siffra 28% varav 20% det senaste året.

▶ I en stor majoritet av fallen är chef eller arbetsledare delaktig i den kränkande särbehandlingen eller mobbningen.

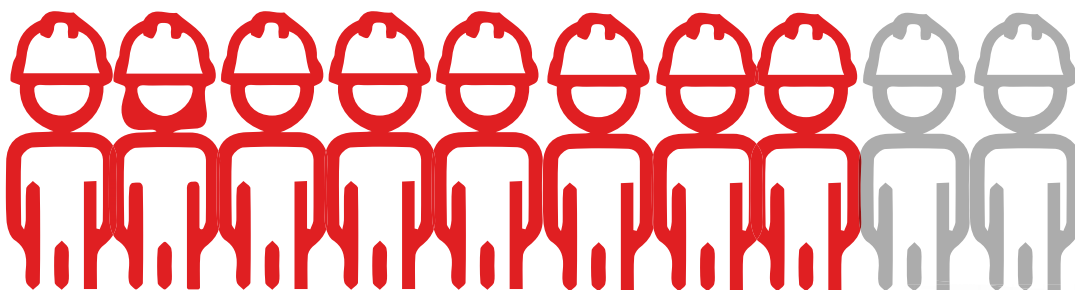
Men undersökningen visar också att företagens rutiner gör stor skillnad. Skillnaden på företag som *inte* följer alla delar i föreskriften och de som gör det:

- ▶ 10 gånger större risk att bli mobbad,
- ▶ 8 gånger större risk att bli kränkt,
- ▶ 3 gånger större risk att du inte får den hjälp du behöver om du blivit utsatt.

Mer behöver alltså göras. Byggnads vill därför införa sanktioner och att det görs fler kontroller. Kunskapen om hur kränkande handlingar kan motverkas behöver dessutom öka. ■

Läs mer i "Mobbning och kränkningar - om psykosocial arbetsmiljö i byggbranschen" på byggnads.se/arbetsmiljoveckan2022

INGEN HJÄLP

8 av 10 uppger att de inte fått den hjälp och stöd de behöver av sin arbetsgivare när de kränkts eller mobbats.

MÖTEN

REGION VÄST

Hylte: Välkommen till Hyltekretsens medlemsmöte med bowling, torsdag 17 november kl 19.00 i Bowlinghallen i Hylte.

REGION MÅLARDALEN

Hallstavik: medlemsmöte onsdag 9 november kl 19.00 på Folkets hus i Hallstavik.

Alunda/Östhammar: tisdag 15 november kl 18.30 på Bettans Café i Gimo.

REGION ÖREBRO VÄRMLAND

Grums: Medlemsmöte, torsdag 24 november kl 18.00 på Gruvan.

Kristinehamn: Medlemsmöte, måndag 7 november kl 18.00 i LO:s lokal.

Karlstad: Höstmöte, torsdag 27 oktober kl 17.00 på Byggfackens Hus.

Frövi: Medlemsmöte, torsdag 3 november kl 18.30 på Christina Gästgiveri Ervalla

Hallsberg: Medlemsmöte, torsdag 10 november kl 18.00 med bågskytte i Hallsberg

Kumla: Gemensamt möte med Hallsberg,

AUTOGIRO:

Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto:

- 27/10, 28/10, 31/10
- 1/11

A-KASSAN:

Ersättning från A-kassan betalas ut:

- Okt 20, 27
- Nov 3, 10, 17, 24

torsdag 10 november kl 18.00 med bågskytte i Hallsberg.

För dig som gillar hög avkastning

Visste du att det är hos oss på AMF som pensionen fått allra högst avkastning i branschen de senaste 15 åren*? Det är goda nyheter för dig som har Avtalspension SAF-LO. Vi är nämligen ditt förvalsbolag, och har alltså fått i uppdrag av LO och Svenskt Näringsliv att skapa så bra pension som möjligt för dig. Men även låga avgifter är faktiskt superviktigt för din pension. För ju mindre du betalar i avgift desto mer blir det kvar till dig den dagen det är dags att sluta jobba. Därför arbetar vi på AMF hela tiden för att sänka avgifterna på ditt pensionssparande hos oss. Låga avgifter är dessutom extra viktigt i perioder när världsekonomin är skakig och börserna kanske sjunker. Och allra bäst för din pension är förstås kombinationen hög avkastning

och låga avgifter.

Läs mer om hur vi jobbar för att skapa så bra pensioner som möjligt för våra kunder på amf.se/pension

